

POSLOVI NESPOJIVI SA POLICIJSKOM PROFESIJOM

Sofija Mandić, Saša Đorđević





POSLOVI NESPOJIVI SA POLICIJSKOM PROFESIJOM

Sofija Mandić, Saša Đorđević

Beograd, 2017.

POSLOVI NESPOJIVI SA POLICIJSKOM PROFESIJOM

Izdavač

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Adresa: Đure Jakšića 6/5, Beograd, Republika Srbija
Tel: +381 11 3287 226
Internet: www.bezbednost.org | www.pointpulse.net
I-mejl: office@bezbednost.org

Autori

Sofija Mandić
Saša Đorđević

Lektura

Tatjana Hadžić Jovović

Dizajn i prelom

Saša Đorđević

Beograd, 2017.

Studija je sačinjena po zahtevu i za potrebe Zaštitnika građana u okviru projekta „Jačanje kapaciteta Zaštitnika građana”, koji je podržala Švajcarska agencija za razvoj i saradnju. Stavovi i mišljenja izneti u radu ne izražavaju stavove Zaštitnika građana niti Švajcarske agencije za razvoj i saradnju. Ovaj rad objavljen je na sajtu Zaštitnika građana. Studiju je, uz saglasnost Zaštitnika građana, preveo Beogradski centar za bezbednosnu politiku, u okviru projekta „Puls integriteta i poverenja u policiju na zapadnom Balkanu”, koji je podržala Evropska unija kroz program „Podrška civilnom društvu”. Stavovi i mišljenja izneti u radu ne izražavaju stavove Evropske unije.



SADRŽAJ

| | |
|--|----|
| LISTA GRAFIKONA, TABELA I OKVIRA | 5 |
| UVOD | 6 |
| Decenijska pravna neuređenost | 8 |
| Loše stanje u policiji | 8 |
| Pravna sigurnost za policajce, bezbednost za građane | 8 |
| O NESPOJIVIM POSLOVIMA | 10 |
| Kontekst..... | 10 |
| Pojam i oblici | 11 |
| Izazovi..... | 12 |
| Dileme | 14 |
| Zakon o unutrašnjim poslovima | 15 |
| Prednacrt i Nacrt zakona o policiji..... | 16 |
| Ustav Republike Srbije i Zakon o policiji | 16 |
| Nacrt izmena i dopuna zakona o policiji..... | 18 |
| POLICAJCI O NESPOJIVIM POSLOVIMA | 21 |
| „Uvek na ivici egzistencije“ | 21 |
| Pravo na dodatni posao..... | 23 |
| „Crno obezbeđenje“ | 25 |
| Uređivanje nespojivih poslova | 28 |
| DODATNI POSAO U UPOREDNOJ PRAKSI | 31 |
| Sijetl | 31 |
| Čikago..... | 32 |
| Mančester | 33 |
| Slovenija | 34 |
| Hrvatska..... | 35 |
| Australija | 36 |
| ANEKS 1: UPITNIK..... | 38 |

LISTA GRAFIKONA, OKVIRA I TABELA

| | |
|---|----|
| Grafikon 1: Struktura uzorka (%)..... | 7 |
| Grafikon 2: Potreba za dodatnim prihodima (%)..... | 21 |
| Grafikon 3: Zadovoljstvo poslom (%) | 21 |
| Grafikon 4: Stav prema kolektivu i nadređenima (%)..... | 22 |
| Grafikon 5: Ocena finansijske situacije (%)..... | 22 |
| Grafikon 6: Poštovanje radnih prava (%)..... | 23 |
| Grafikon 7: Pravo na dodatni posao (%) | 24 |
| Grafikon 8: Ko bi trebalo da odlučuje o dodatnom poslu | 24 |
| Grafikon 9: Rasprostranjenost obavljanja nespojivih poslova (%) | 25 |
| Grafikon 10: Postojanje disciplinske odgovornosti (%)..... | 26 |
| Grafikon 11: Postojanje evidencije o dodatnom poslu (%) | 26 |
| Grafikon 12: Stavovi policajaca o nespojivosti određenih poslova | 27 |
| Grafikon 13: Prijavljivanje policajca kolege (%)..... | 28 |
| Grafikon 14: Instanca koja kontrolira nespojive delatnosti (%) | 28 |
| Grafikon 15: Bavljenje nespojivim poslovima (%) | 29 |
| Grafikon 16: Pravno regulisanje nespojivih delatnosti (%) | 30 |
| | |
| Okvir 1: Nespojivi poslovi prema Zakonu o policiji iz 2016. | 14 |
| Okvir 2: Nespojivi poslovi prema Pravilniku iz 1992..... | 15 |
| Okvir 3: Nespojivi poslovi prema Prednacrtu zakona o policiji iz 2014. | 16 |
| Okvir 4: Nespojivi poslovi u srodnim oblastima | 17 |
| Okvir 5: Nespojivi poslovi prema Nacrtu o izmenama i dopunama zakona o policiji iz 2017. | 18 |
| | |
| Tabela 1: Vrste sukoba interesa u australijskoj praksi | 36 |

UVOD

U Srbiji se o tome koji su poslovi nespojivi sa policijskom profesijom diskutuje već više od decenije. Reč je o tome da policijski službenici nakon svog radnog vremena obavljaju poslove koji su u sukobu sa profesionalnim standardima policije i službenim zadacima. Dva glavna izazova koja postoje tokom bavljenja dodatnim poslom mogu narušiti integritet policije. Naime, policajci tada, direktno ili posredno, rade kako bi zaštitili pojedinačni, a ne javni interes. Nepotpun je i pravni okvir koji uređuje nespojive poslove iako je u poslednjih deset godina bilo više bezuspešnih pokušaja da se ova oblast uredi.

Nakon konsultovanja sa zaposlenima u MUP-u, pre svega sa policijskim službenicima¹, i nakon analize medijskih članaka i izveštaja različitih kontrolnih tela rada policije, izrađen je prvi deo studije, u kom su predstavljene okolnosti u kojima policajci traže posao nakon radnog vremena. Kasnije su definisani pojam, oblici i izazovi koji nastaju tokom obavljanja delatnosti nespojivih sa poslom u policiji.

Drugi deo studije izrađen je na osnovu analize sadržaja pravnih akata i njihove usklađenosti sa međunarodnim standardima sprečavanja sukoba interesa. U njemu je dat kritički osvrt na pokušaje da se nespojivi poslovi u policiji pravno uredi.² Na početku su iznete dileme na koje bi trebalo obratiti pažnju prilikom dalje razrade nespojivih poslova. Nakon toga analizirani su: Zakon o unutrašnjim poslovima iz 1991, Zakon o policiji iz 2005, Ustav Republike Srbije iz 2006, Prednacrt i nacrt zakona o policiji iz 2014, Zakon o policiji iz 2016. i Nacrt izmena i dopuna zakona o policiji iz 2017. godine.

U trećem delu studije ispitani su stavovi pripadnika MUP-a o poslovima koji su nespojivi sa policijskom profesijom. Cilj tog dela istraživanja bilo je utvrđivanje razloga zbog kojih se policajci u Srbiji odlučuju da traže dodatni posao van Ministarstva i otkrivanje mogućih rešenja za poboljšanje pravnog okvira, koji reguliše sprečavanje sukoba interesa. Početna pretpostavka istraživanja jeste da policajci traže dodatni posao van radnog vremena i van Ministarstva zato što su nezadovoljni uslovima rada i primanjima. Zbog toga se prva grupa pitanja odnosi na to koliko su policijski službenici zadovoljni radom u MUP-u i uopšte finansijskom situacijom. U okviru druge grupe pitanja istražuju se stavovi policajaca o nespojivim poslovima i načinima na koje bi trebalo urediti ovu oblast. Na kraju upitnika traženi su podaci o polu, starosti, obrazovanju i statusu u Ministarstvu, a ispitanicima je omogućeno i da napišu komentar.

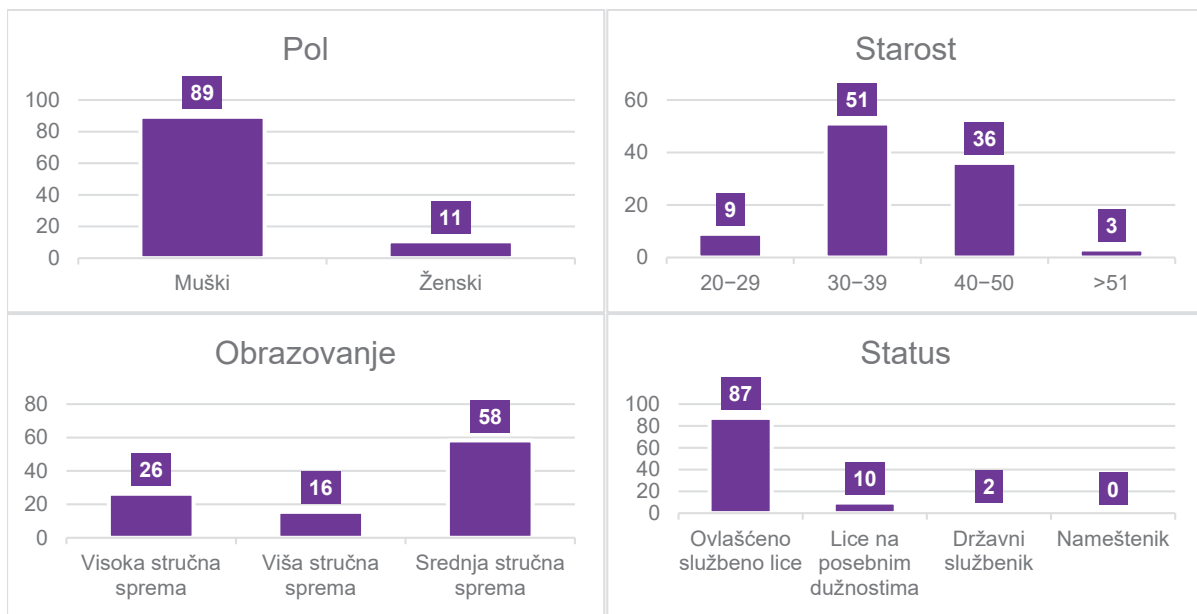
Istraživanje je rađeno na prigodnom namernom uzorku, koji je koristan za pilot-studije, kao što je ova. Jedinice uzorka izabrane su na osnovu članstva u jednom od četiri policijska sindikata, koji su, na osnovu kriterijuma reprezentativnosti i broja članova, izabrana za ovo istraživanje. Uzorak je biran isključivo na osnovu toga koliko su ispitanici bili dostupni za učestvovanje u istraživanju. Ipak, potrebno je napomenuti da su uvedeni korektivni mehanizmi zbog ograničenja prigodnog namernog uzorka. Realizovana su dva konsultativna sastanka sa policajcima, pa je istraživanje obuhvatilo i članove strukovnog udruženja policije. Uzorak je obuhvatio 796 ispitanika. Korišćeno je kompjuterski podržano internet anketiranje (CAWI), a istraživački in-

¹ Realizovana su dva konsultativna sastanka sa policijskim službenicima u Beogradu, i to 31. oktobra i 1. novembra 2017. godine.

² Reč je o standardima koji su utvrđeni sledećim dokumentima: The OECD Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service, The Council of Europe Resolution (97)24 on the „Twenty Guiding Principles for the Fight against Corruption“; The Council of Europe Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on „codes of conduct for public officials“.

strument bio je upitnik koji je sadržao ukupno 34 pitanja.³ Upitnik je izradio istraživački tim Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, u saradnji sa Sindikatom srpske policije. Nakon što je objavljen na internetu, upitnik je prosleđen Nezavisnom policijskom sindikatu Srbije, Nezavisnom sindikatu policije, Policijskom sindikatu Srbije, Sindikatu srpske policije i strukovnom udruženju policije „Dr Rudolf Arčibald Rajs”. Tokom anketiranja nije bilo moguće odgovarati na pitanja dva ili više puta sa iste IP adrese.

Grafikon 1: Struktura uzorka (%)



Potrebno je predočiti da rezultati ankete imaju metodološka ograničenja. Ispitivanje predstavlja analizu stavova članova policijskih sindikata, koji su istovremeno i policajci, o nespojivim delatnostima u policiji. Pretpostavka je da će članovi policijskih sindikata biti oštriji kada je reč o poštovanju radnih prava i stanju u policiji od ostalih zaposlenih u Ministarstvu. Ipak, uzorak od 796 ispitanika je dovoljan da podstakne stručnu raspravu povodom detaljnije razrade propisa o nespojivim poslovima, ali i da doprinese konačnom rešavanju ovog decenijskog problema u Srbiji, što je i cilj ovog istraživanja. Prigodan nameran uzorak može da odgovori takvim potrebama.

Na kraju studije prikazan je pravni okvir nespojivih delatnosti u policiji u različitim službama u svetu. Vodio se računa o tome da podjednako budu zastupljeni anglosaksonski pravni sistem, evropsko pravo, te pravni sistem država u regionu, koje imaju slično nasleđe kao Srbija. U studiji je tako predstavljeno kako je regulisan dodatni rad policajaca van radnog vremena u Australiji, Hrvatskoj i Sloveniji, ali i u policiji u Sijetlu, Čikagu i Mančesteru.

³ Upitnik možete pogledati na kraju studije.

SAŽETAK

Integritet policije narušava se time što policajac pored redovnih zadataka obavlja i dodatne poslove zbog ostvarivanja ličnog interesa, pri čemu sputava rad službe. Zato je policajcima zabranjeno da obavljaju delatnosti koje su u sukobu sa profesijom i poslovima policijskog službenika.

Studijom je utvrđeno da pravni okvir koji reguliše nespojive poslove u Srbiji nije potpun i uređen. Loša ekonomska situacija predstavlja glavni razlog zbog kog policajci traže dodatni posao. Na svetu ne postoji jedinstven način na koji policije regulišu dodatni rad svojih pripadnika van radnog vremena.

Decenijska pravna neuređenost

U Srbiji više od deset godina nije uređena oblast delatnosti nespojivih sa poslom u policiji iako su u međuvremenu usvojena dva zakona koji uređuju rad policije – 2005. i 2016. godine. Čini se da je najbolje stanje, iako su i tada postojale manjkavosti, bilo pre petooktobarskih promena u Srbiji, jer je ova oblast bila najpreciznije regulisana pravilnikom iz 1992. godine.

Danas policajac u Srbiji ne zna uslove i kriterijume na osnovu kojih može dodatno da radi nakon radnog vremena. Ne zna ni kome bi trebalo da se obrati za dozvolu da radi van radnog vremena. Nije konkretno upoznat ni sa listom nespojivih poslova. Čak iako pošalje zahtev za obavljanje dodatnog posla rukovodiocu ili nekoj drugoj instanci, najverovatnije neće dobiti nikakav odgovor. U takvom pravnom vakuumu policajci obavljaju dodatne poslove, misleći da neće biti uhvaćeni i disciplinski odgovarati.

Loše stanje u policiji

Potruga za dodatnim poslom se uglavnom povezuje sa lošim materijalnim statusom policajaca. Skoro svi (97%) ispitanici policajci smatraju da su plate male, a troškovi života veliki. Zato i ne treba da čudi to što ogromna većina ispitanih policajaca (84%) ima potrebu da traži dodatne izvore prihoda.

Ogromna većina (90%) ispitanih policajaca smatra da treba da ima pravo da obavlja dodatni posao van MUP-a. Problematično je što nešto više od dve trećine ispitanih policajaca (67%) smatra da bi trebalo da ima pravo da obavlja dodatni posao van MUP-a kojim bi komercijalizovalo znanja stečena u Ministarstvu, što je protivno zakonu.

Skoro svi (94%) ispitanici slažu se da je potrebno izraditi listu delatnosti nespojivih sa poslom u MUP-u, i to u okviru Zakona o policiji. Takođe, skoro svi ispitanici (95%) smatraju da je potrebno utvrditi kriterijume na osnovu kojih se procenjuje da li je neka delatnost u sukobu sa službenim dužnostima policije i profesijom.

Pravna sigurnost za policajce, bezbednost za građane

Na osnovu uporedne prakse, u okvir koji reguliše nespojive delatnost u Srbiji trebalo bi uključiti sledeće:

1. Potrebno je sačiniti listu poslova koji su nespojivi sa policijskom profesijom i službenim dužnostima.
2. Potrebno je izraditi uslove i kriterijume na osnovu kojih je policajcu moguće izdati dozvolu da se bavi dodatnim poslovima posle radnog vremena.

3. Potrebno je vremenski oročiti dozvolu policajcu da se bavi dodatnim poslovima posle radnog vremena na period od jedne godine.
4. Potrebno je utvrditi organizacionu jedinicu u MUP-u, koja će biti nadležna da prikuplja podatke o dodatnom radu policajaca nakon radnog vremena. Predlog je da to bude Sektor za ljudske resurse.
5. Potrebno je izraditi metodologiju na osnovu kojih će biti vođen registar policajaca koji obavljaju dodatne posle van radnog vremena.
6. Potrebno je zadovoljiti sve tehničke uslove kako bi registar policajaca koji obavljaju dodatne posle mogao da funkcioniše u praksi.
7. Potrebno je obavezati organizacionu jedinicu koja će se baviti radom policajaca van radnog vremena da obaveštava nadležne organizacione jedinice za unutrašnju kontrolu ukoliko primeti ili sumnja da su pravila službe narušena prilikom obavljanja dodatnog rada.
8. Potrebno je utvrditi različite kriterijume za dobijanje dozvole policajcima da se bave dodatnim poslom van radnog vremena uzimajući u obzir njihov obim posla i poziciju u MUP-u.
9. Potrebno je policijskim propisima dodatno obavezati policajce da redovno obaveštavaju rukovodioce o poslovima koje rade van radnog vremena.
10. Potrebno je obavezati rukovodioce da izveštavaju organizacione jedinice koje se bave radom policajaca van radnog vremena o delatnostima policajaca koje nisu povezane sa tekućim zadacima.
11. Policajcu je potrebno omogućiti da se žali ako mu je odbijen zahtev za obavljanje dodatnog posla.
12. Policajca je potrebno obavezati da dodatni posao ne obavlja tokom radnog vremena i primeniti sankcije za kršenje ove obaveze.
13. Potrebno je precizirati broj radnih sati koje policajac može da provede radeći na tom dodatnom poslu.
14. Potrebno je oblikovati politiku naknada kojom policajac nadoknađuje svoj rad van radnog vremena, ukoliko postoji procena da taj dodatni posao može da nanese štetu funkcionisanju organizacione jedinice gde policajac radi.

O NESPOJIVIM POSLOVIMA

Poslovi nespojivi sa policijskom profesijom jesu dodatne delatnosti koje policajac obavlja pored redovnih zadataka zbog ostvarivanja privatnog interesa, pri čemu ozbiljno ometa ili sputava rad službe i spremnost da reaguje u svakom trenutku u skladu sa zakonom.

Na početku studije predstavljen je kontekst u kome policajci iz Srbije traže dodatni posao van radnog vremena. Kasnije su predloženi pojam i oblici nespojivih poslova, kao i izazovi koji nastaju zbog njihovog obavljanja.

Kontekst

Policajci stoje na vratima noćnog kluba kao obezbeđenje. Nije ih moguće razlikovati od ostalih radnika obezbeđenja, jer ne nose uniformu. Ako ih neko slučajno prepozna, reći će da su došli na piće. Građani u komšiluku noćnog kluba žale se na buku ili je dojavljeno da se u klubu prodaju narkotici, ali policija ne reaguje. Policajci nisu na dužnosti. Nadležan je neko drugi. Neko će sigurno pomisliti da policija ne reaguje jer policajci čuvaju klub. Uvek će postojati neko drugo opravdanje za to što ne postoji reakcija.

Ovakve i slične priče često su se u poslednjih deset godina mogle čuti u televizijskom programu ili videti u štampi. Pa čak je bilo moguće pročitati i one priče da policajci obezbeđuju kriminalce. Jedan slučaj je ipak izuzetno privukao pažnju zbog gubitka ljudskog života. U oktobru 2013. godine pripadnik interventne jedinice policije Aleksandar Simić ubio je pištoljem kolegu Miodraga Ristića u kaficu u kome su navodno pili piće ili su radili kao privatno obezbeđenje – nikada nije otkriveno. Simić je osuđen na devet godina zatvora. Tada je najavljeno da će oblast delatnosti nespojivih sa policijskim poslovima konačno biti uređena. Prošlo je četiri godine od tada, ali se skoro ništa nije promenilo.

Ugostitelji su najčešće govorili o „dvostrukom životu“ policajaca u Srbiji.

„Godinama plaćam tri policajca. Pristojni mladići, ne rade ništa mimo zakona, samo dopunjuju svoj kućni budžet.“⁴

Neke priče i nisu tako pozitivne iz ugla ugostitelja.

„Ne možete da držite noćni klub u Novom Sadu ako ne angažujete policiju. Dolazili su bukvalno svakog vikenda i pretresali bez ikakvog naloga.“⁵

„U gradu je nemoguće držati uspešan i posećen lokal, a da vam se ne nametnu opskurni likovi koji bi da vas „čuvaju“. Čim vide da se posao razrađuje i da lokal donosi neki novac, stižu i oni. Kao po pravilu, među njima se uvek nađe i poneki policajac.“⁶

U svim pomenutim slučajevima postavljaju se sledeća pitanja:

⁴ Lalić, Ana., „Danju policajci noću kriminalci.“ *Blic*. 2. jul 2013. <<https://goo.gl/MsiBR3>> 5. novembar 2017.

⁵ Pećo, Dragana. „Policajci koji rade kao obezbeđenje osumnjičeni za nasilje i korupciju.“ *CINS*. 26. novembar 2014. <<https://goo.gl/qXa7YE>> 5. novembar 2017.

⁶ Lalić, Ana., „Danju policajci noću kriminalci.“ *Blic*. 2. jul 2013. <<https://goo.gl/MsiBR3>> 5. novembar 2017.

1. Na osnovu kog pravnog osnova policajac radi kao privatno obezbeđenje?
2. Da li između vlasnika privatnog obezbeđenja i policajca na „vratima“ postoji ugovorni odnos, koji uređuje prava i obaveze strana u poslu?
3. Da li je posao privatnog obezbeđenja u sukobu interesa sa službenim dužnostima policije?
4. Da li je policajac pitao starešinu za dozvolu da radi nakon radnog vremena u klubu i kakav je odgovor dobio?
5. Šta radi policajac u slučaju da prisustvuje izvršenju krivičnog dela u klubu gde je angažovan?

Odgovori na postavljena pitanja ne postoje, jer pravni okvir nije uređen. Više od deset godina nije regulisana oblast delatnosti nespojivih sa poslom u policiji iako su u međuvremenu usvojen dva zakona koji uređuju rad policije – 2005. i 2016. godine.

Policija u Srbiji je zakonskim usvajanjem načela profesionalizma, depolitizacije, efikasnosti i zakonitosti u radu odlučila da spreči sukob interesa i korupciju u policiji, i time ojača integritet službe. Zato je i logično postaviti pitanje zašto se odugovlači sa regulisanjem uslova obavljanja dodatnog posla van radnog vremena. Deluje da se sa regulisanjem oteže da bi se sačuvao socijalni mir u MUP-u, jer se zna da su policajci zbog malih plata prinuđeni da rade dodatne poslove.

Pojam i oblici

Poslovi nespojivi sa policijskom profesijom i službenim dužnostima predstavljaju dodatne delatnosti koje policijski službenik obavlja pored redovnih zadataka zbog ostvarivanja privatnog finansijskog interesa, pri čemu ometa ili sputava rad službe i spremnost da reaguje u svakom trenutku u skladu sa zakonom.⁷ Pri tome, policajci koriste ili mogu da koriste svoja policijska ovlašćenja, policijske resurse i znanje koje su stekli radeći u službi.

Na početku je potrebno razgraničiti obavljanje nespojivih poslova i dodatni rad van radnog vremena, koji ne mora nužno da bude u sukobu sa profesijom i dužnostima, već u skladu sa javnim interesom, potrebama građana ili pak humanitarnog karaktera. Policajac, kao i svaki drugi državni službenik u Srbiji, može da obavlja dodatni rad van radnog vremena, koji nije zabranjen propisima, ne stvara mogućnost sukoba interesa, ne utiče na nepristrasnost u radu, i obavlja se uz saglasnost rukovodioca. Poslovi nespojivi sa službenim dužnostima su u direktnom sukobu sa javnim interesom i ulogom policije da štiti i unapređuje bezbednost građana.

Nespojivi poslovi predstavljaju delatnosti koje policajac obavlja nakon radnog vremena, koristeći znanje i veštine koje je stekao tokom rada u službi ili koristeći policijska ovlašćenja. Najčešće je reč o znanju koje je stečeno patroliranjem određenim kvartovima, obezbeđivanjem imovine ili lica, te događaja visokog rizika (npr. sportskih priredbi), pružanjem lične sigurnosti javnoj ličnosti ili šticećenom licu, ili detektivskim aktivnostima.

⁷ Peak, Ken. *Policing America: Challenges and Best Practices*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, 2012: 350.

Interes policajca da obavlja dodatni posao van radnog vremena koji je nespojiv sa profesijom može da bude trostruk. *Realni interes* podrazumeva situaciju u kojoj je policajac siguran da će imati privatni ekonomski dobitak, koji je dovoljan da utiče na vršenje njegovih ili njenih službenih dužnosti. *Potencijalni interes* se zasniva na predviđanju. Policajac očekuje privatnu ekonomsku dobit u određenom trenutku u budućnosti, što je dovoljno da utiče na njegovo ili njeno vršenje dužnosti. *Očigledan interes* postoji kada postoji opravdana primedba trećeg lica da policajac deluje suprotno službenim dužnostima radi ostvarivanja privatne ekonomske dobiti.⁸ Interes je finansijski ili privatni i ima ga policajac, njegov prijatelj, član porodice ili neko treće lice. Sukob interesa se najčešće javlja zbog finansijske dobiti: dobijanje određenog dobra besplatno ili po nižoj ceni; dobijanje određene usluge besplatno ili po nižoj ceni; dobijanje novca ili ekvivalenta novcu; dobijanje zaposlenja, uključujući u to i samozapošljavanje i privatni posao; korišćenje resursa policije u privatne svrhe; ostvarivanje prednosti u odnos na konkurenciju; dobijanje boljeg kvaliteta dobara ili usluga ili garantovanje dostave ili završetka posla.⁹

Na svetu ne postoji jedinstvena lista poslova nespojivih sa policijskom profesijom i službenim dužnostima, koju priznaju sve policijske službe. U zavisnosti od konteksta i težine problema, moguće je pronaći različita rešenja. Čak i u istoj državi postoje različita rešenja. Na primer, policija u Edmontonu (Kanada) zabranjuje policajcima da van radnog vremena obavljaju samo dva posla: rad u privatnom obezbeđenju i vožnja taksi vozila. U istoj državi, samo u drugom gradu (Kalgari), policija je izradila listu više poslova koji su nespojivi sa policijskom profesijom. Policajac tako ne sme da naplaćuje dugove, da radi u zalagaonici, da radi bilo kakav posao u privatnom obezbeđenju, kockarnici ili posao koji je povezan sa proizvodnjom, distribucijom i prodajom alkohola, da vozi taksi ili da bude vlasnik taksi udruženja ili slične kompanije koja se bavi transportom, da obavlja poslove osiguranja, da bude privatni detektiv, pratnja, da pruža administrativnu pomoć sudu, da radi kao naoružana zaštita automobila, da štiti lica, kao i da se bavi bilo kojim zanimanjem koje zahteva nošenje oružja.

Federalni istražni biro (FBI) u SAD predlaže da rukovodilac nikako ne sme da odobri zaposlenom da u slobodno vreme obavlja poslove za sud, da radi kao zalagaoničar ili sakupljač dugova, da sprovodi istrage za privatni sektor, da obavlja nepolicijske poslove u uniformi, da pruža pomoć prilikom pripreme suđenja za krivične i građanske stvari ili da bude ugovarač za policijsku službu.¹⁰

Izazovi

Nijedna policijska služba na svetu nije imuna na pojavu dodatnog rada svojih zaposlenih. U Velikoj Britaniji je za pet godina broj policajaca koji obavljaju dodatni posao porastao za 30 odsto.¹¹ U 2012. godini evidentirano je oko 9000 policajaca, uključujući u to i rukovodioce, koji rade dodatne poslove. Već 2016. godine taj broj je bio blizu 20.000 policajaca.¹²

⁸ Minister of Supply and Services Canada. „Commission of into Inquiry the Facts of Allegations of Conflict of Interest Concerning the Honorable Sinclair M. Stevens.“ *Canadian Government Publishing Center*. 2016: 25–39. <<https://goo.gl/9GGtAY>> 5. novembra 2017.

⁹ Davids, Cindy. *Conflict of Interest in Policing: Problems, Practices, and Principles*. Sydney: Institute of Criminology, 2008: 27.

¹⁰ Burton, Darcy U. „Outside Employment Guidelines for Law Enforcement Agencies.“ *FBI Law Enforcement Bulletin*. Januar, 1997. <<https://goo.gl/xALpC5>> 6. novembar 2017.

¹¹ Verkaik, Robert and Andy Whelan. „9,000 serving police officers have second jobs.“ *The Mail on Sunday*. 19. maj 2012. <<https://goo.gl/qD8rCb>> 6. novembar 2017.

¹² Wace, Charlotte. „A fair cop?“ *The Mail on Sunday*. 20. mart 2016. <<https://goo.gl/DoRpKb>> 6. novembar 2017.

Obavljanje dodatnog posla van radnog vremena predstavlja za mnoge policijske rukovodioce u svetu obrazac sukoba interesa¹³, dok dodatno zapošljavanje postoji čak i u onim policijskim službama koje detaljno uređuju ovu oblast ili koje ga u potpunosti zabranjuju, ali ga u praksi tolerišu ili zanemaruju¹⁴. Najčešće se disciplinski gone samo oni slučajevi u kojima su teško prekršena pravila službe.

Suštinski, obavljanje poslova nespojivih sa policijskom profesijom:

1. smanjuje stepen poverenja građana u rad policije;
2. negativno utiče na učinkovito i profesionalno postupanje policajaca;
3. ometa redovno funkcionisanje policije na različitim organizacionim nivoima;
4. remeti disciplinu na radnom mestu.¹⁵

Posledice su višestruke. Smanjuje se integritet policije. Policajac „žmuri“ na kriminalne aktivnosti prilikom obezbeđivanja lica i imovine. Ugled i poverenje građana u policiju narušava se ako policajac obavlja dodatne poslove za lica koje je povezano sa određenim zloupotrebama. Troškovi policije su veći ukoliko policajac tokom obavljanja dodatnog posla koristi resurse službe.

Smanjuje se kvalitet rada. Policajci zbog umora i stresa, koji su posledica prekomernog radnog vremena, pokazuju manju sposobnost tokom rada. Problem je još veći u situaciji kada policajac više zarađuje na dodatnom poslu nego obavljanjem redovne aktivnosti. Tada će više pažnje usmeravati na dodatni posao. Organizacija rada u policiji može da bude narušena. Starešina ne može potpuno da računa na to da će policajac određenog ranga sprovesti zadatak kako valja, pa zadatak poverava policajcu nižeg ranga.

Problemi su mnogo veći kada oblast poslova nespojivih sa policijskom profesijom nije do kraja uređena, kao što je slučaj u Srbiji. Okolnosti su još teže jer u MUP-u radi skoro 6% zaposlenih u javnom sektoru¹⁶, što ga čini jednim od većih ministarstava u državnoj upravi. Prema zvaničnim podacima iz oktobra 2017. godine, u MUP-u radi 42.817 osoba, od kojih je 14.551 neuniformisanih i 28.266 uniformisanih policijskih službenika.¹⁷ Mnogi od ovih policajaca, sa znanjem ili bez znanja svojih rukovodilaca, rade posle radnog vremena različite poslove van MUP-a – počev od bavljenja voćarstvom i stočarstvom, preko treniranja, do gajenja pčela i bavljenja muzikom, ali obaljavaju i poslove privatnog obezbeđenja imovine i lica koji mogu da budu nespojivi sa policijskom profesijom.

¹³ Isto.

¹⁴ Royal Canadian Mounted Police External Review Committee, „Discussion Paper 7: Off-Duty Conduct.“ *Royal Canadian Mounted Police External Review Committee*. 23. mart 2015. <<https://goo.gl/Z7nxWx>> 5. novembar 2017.

¹⁵ Royal Canadian Mounted Police External Review Committee, „Discussion Paper 10: Conflict of Interest.“ *Royal Canadian Mounted Police External Review Committee*. 23. mart 2015. <<https://goo.gl/dQa3dR>> 4. novembar 2017.

¹⁶ Prema podacima Ministarstva finansija iz 2014. godine ukupno je zaposleno oko 780.000.

¹⁷ Ministarstvo unutrašnjih poslova, „Informator o radu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije.“ *Ministarstvo unutrašnjih poslova*. 17. oktobar 2017: 67. <<https://goo.gl/guqnAS>> 4. novembar 2017.

NEPOTPUN PRAVNI OKVIR U SRBIJI

Zakonom nisu uređeni uslovi i kriterijumi na osnovu kojih policajac može da obavlja dodatni posao. Još nije jasno šta su to zapravo delatnosti nespojive sa poslom u policiji.

U nastavku studije predočena su različita pravna rešenja uređenja nespojivih delatnosti u Srbiji u poslednjih 25 godina. Na početku su iznete glavne dileme na koje bi zakonodavac trebalo da obrati pažnju.

Dileme

U iščekivanju akta ministra, kojim bi dodatno trebalo urediti oblast nespojivih delatnosti nakon usvajanja Zakona o policiji iz 2016. godine, postavljaju se i mnogobrojna pitanja o sadržini ovog akta.

Okvir 1: Nespojivi poslovi prema Zakonu o policiji iz 2016.

Zaposleni u Ministarstvu ne mogu obavljati poslove kojima komercijalizuju znanja i veštine stečene u Ministarstvu.

Zaposleni u Ministarstvu ne mogu obavljati samostalnu ili druge delatnosti, vršiti funkciju ili aktivnosti koje su nespojive sa službenim dužnostima, odnosno koje mogu izazvati sukob interesa ili uticati na nepristrasnost u radu.

Poslove i delatnosti iz st. 1. i 2. ovog člana, koji su nespojivi sa obavljanjem policijskih poslova propisuje ministar.

Zakon o policiji upućuje da će nespojivi poslovi i delatnosti biti dodatno definisani, ali ne i da će time biti definisan postupak prijave (i mogućeg) odobravanja obavljanja dodatnih poslova.

Iz zakonskog rešenja je jasno da će u određenim slučajevima biti potrebno proceniti:

1. da li su određene funkcije ili aktivnosti nespojive sa poslovima u MUP-u;
2. da li mogu izazvati sukob interesa ili uticati na nepristrasnost u radu.

Ovi poslovi će delimično moći da budu pretočeni u listu, ali se postavlja pitanje da li će ova lista biti uvek dovoljna i potpuna, te da li se može primenjivati linearno na sve zaposlene, bez obzira na to koji posao obavljaju u MUP-u. Ovo pitanje je važno i u kontekstu ustavnog zahteva umanjivanja ljudskih prava u *obimu neophodnom* da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava.¹⁸

Zakon o državnim službenicima, koji se u oblasti unutrašnjih poslova primenjuje u odsustvu rešenja Zakona o policiji, obavezuje državnog službenika da dodatni rad prijavi svom rukovodiocu koji će dati saglasnost ili zabraniti dodatni rad.¹⁹ Ipak, zbog specifične strukture MUP-a i policije, podzakonskim aktom bi bilo korisno definisati postupak obraćanja rukovodiocu, kao i odrediti ko će biti smatran rukovodiocem u pojedinim organizacionim jedinicama.

¹⁸ „Ustav Srbije.“ *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006: član 20.

¹⁹ „Zakon o državnim službenicima.“ *Sl. glasnik RS*, br. 79/2005, 81/2005 – ispr., 83/2005 – ispr., 64/2007, 67/2007 – ispr., 116/2008, 104/2009, 99/2014 i 94/2017: član 26.

Zabrana bavljenja nespojivim delatnostima postoji za sve pripadnike Ministarstva, uključujući tu i ovlašćena službena lica (OSL). Određene dileme javljaju se upravo kada je reč o njihovom bavljenju dodatnim radom, prevashodno zbog činjenice da su oni dužni da obavljaju policijske poslove i primenjuju policijska ovlašćenja i van radnog vremena.²⁰ Odnosno, postavlja se pitanje da li OSL mogu da obavljaju dodatni posao tako da ih on ne ometa u vršenju službene dužnosti.

Iako je komercijalizacija znanja stečenih u MUP-u navedena kao nedozvoljena, postavlja se pitanje koje će sve dužnosti biti na listi nespojivih poslova. Naime, poslovi prilikom kojih se nesumnjivo koriste policijska znanja jesu poslovi privatnog obezbeđenja i detektivske delatnosti. Međutim, uprkos odredbama Zakona o policiji koje se odnose na nespojivost poslova, u posebnim zakonima, kao što su Zakon o detektivskoj delatnosti i Zakon o privatnom obezbeđenju, nisu postavljene nikakve zabrane pripadnicima MUP-a da obavljaju ove delatnosti kao dodatne. Baš naprotiv, Zakon o privatnom obezbeđenju oslobađa one sa trogodišnjim iskustvom ovlašćenog policijskog službenika obaveze pohađanja posebne obuke za obavljanje delatnosti.²¹ Isto je i u slučaju Zakona o detektivskoj delatnosti, gde je dovoljno posedovanje petogodišnjeg iskustva ovlašćenog policijskog službenika.²² Tako se otvara pitanje da li će se poslovi privatnog obezbeđenja i detektivske delatnosti naći na listi nespojivih delatnosti. U nastavku teksta hronološki su analizirana rešenja regulisanja delatnosti nespojivih sa poslom u policiji u poslednjih 25 godina.

Zakon o unutrašnjim poslovima

Zakon o unutrašnjim poslovima iz 1991. godine određivao je da se ovlašćena službena lica i radnici na određenim dužnostima u Ministarstvu ne mogu baviti poslovima koji su nespojivi sa njihovom službenom dužnošću. Podzakonski propis koji je regulisao ovu oblast bio je Pravilnik o utvrđivanju poslova koji su nespojivi sa službenom dužnošću radnika.²³

Okvir 2: Nespojivi poslovi prema Pravilniku iz 1992.

(1) samostalno obavljanje privredne i druge delatnosti;

(2) dopunski rad u preduzeću i drugoj organizaciji, osim rada u naučno-obrazovnim ustanovama radnika sa naučnim zvanjima;

(3) obavljanje, odnosno izvršavanje određenih poslova po osnovu ugovora o delu, a koji se odnose naročito na: kriminalistička i kriminalističko-tehnička veštačenja, kao i na veštačenja iz oblasti bezbednosti saobraćaja, protivpožarne zaštite i ostalih unutrašnjih poslova; obuku za upravljanje motornim vozilima; osiguravanje i registraciju motornih vozila; čuvanje lovišta, ribolovnih voda, plantaža i sl.; pratnju vozova; obezbeđenje vanrednog prevoza; redarske i slične poslove na javnim objektima, sportskim i drugim priredbama i skupovima; regulisanje saobraćaja prilikom izvođenja radova na putu; obezbeđenje objekata; projektovanje objekata, saobraćajnica i pojedinih instalacija i uređaja na njima i poslove u vezi sa projektovanjem i prijemom objekata; projektovanje i izvođenje telefonskih, telegrafskih i radio uređaja i instalacija; projektovanje i izvođenje informacionih sistema; knjigovodstveno računovodstvene poslove; posredovanje ili ugovaranje nabavke opreme

²⁰ „Zakon o policiji.“ *Sl. glasnik RS*, br. 6/2016: član 42.

²¹ „Zakon o privatnom obezbeđenju.“ *Sl. glasnik RS*, br. 104/2013 i 42/2015: član 11.

²² „Zakon o detektivskoj delatnosti.“ *Sl. glasnik RS*, br. 104/2013: član 6.

²³ *Sl. Glasnik RS*, br. 90/1992.

za račun preduzeća ili druge organizacije čiji su poslovi u neposrednoj vezi sa unutrašnjim poslovima, kao što su auto-servisi, atestiranje vozila, atestiranje vatrogasne i druge opreme.

Pravilnik je pripadnicima Ministarstva ostavio mogućnost da neke od nespojivih poslova obavljaju uz saglasnost svog starešine, ali njime nisu bili određeni kriterijumi za pružanje ovakvog odobrenja i za podnošenje zahteva niti je precizirano ko će se smatrati starešinom u pojedinim organizacionim jedinicama Ministarstva.

Iako se zabrana sukoba interesa i nespojivih delatnosti poslednjih decenija intenzivno razvijala u uporednom pravu, možemo zaključiti da je u poslednjih 25 godina u Srbiji oblast nespojivih delatnosti u unutrašnjim poslovima najpreciznije bila regulisana upravo 1992. godine, uprkos manjkavostima u mogućnosti postojanja izuzetaka bez unapred određenih kriterijuma.

Prednacrta i Nacrta zakona o policiji

Prednacrta Zakona o policiji je, za razliku od kasnije usvojenog rešenja, predviđao listu poslova koji su nespojivi sa radom u MUP-u, ali je uključivao i dodatni, opšti, osnov nespojivosti.

Okvir 3: Nespojivi poslovi prema Prednacrta zakona o policiji iz 2014.

U Prednacrta su listu nespojivih poslova činili: obavljanje samostalne delatnosti ili vlasništvo u preduzećima, bavljenje privatnim obezbeđenjem, rad na osnovu ugovora o delu (osim naučno-istraživačkog, sportskog, kulturnog rada), članstvo u upravnim i nadzornim odborima pravnih lica, rad u osiguranju i registraciji vozila, projektovanju objekata, saobraćajnica, instalacija i uređaja i pružanje računovodstvenih usluga. Po opštem osnovu u Prednacrta, pripadnici Ministarstva ne bi smeli obavljati poslove i zadatke koji mogu izazvati sukob interesa i vršiti funkciju ili aktivnosti koje su nespojive sa službenim dužnostima.

Nakon Prednacrta, usledilo je objavljivanje Nacrta zakona o policiji, u kome se predlagač odlučuje da nespojive delatnosti definiše na način koji je danas na snazi i da listu nespojivih delatnosti prepusti podzakonskom aktu (pogledati Okvir 1).

Jedina razlika u tekstu Nacrta i važećih pravila u oblasti nespojivih poslova jeste u tome što Nacrta nije predviđao usvajanje liste nespojivih poslova kojima se komercijalizuju znanja, već je predviđao usvajanje liste drugih funkcija i aktivnosti koje su nespojive sa službenim dužnostima, odnosno koje mogu izazvati sukob interesa ili uticati na nepristrasnost u radu.

Očigledno je da je prilikom usvajanja zakona prevagnuo stav da se čak ni poslovi kojima se komercijalizuju znanja ne mogu smatrati dovoljno precizno određenim bez usvajanja posebne liste ovakvih poslova.

Ustav Republike Srbije i Zakon o policiji

Važeći pravni okvir koji reguliše zabranu bavljenjem nespojivim poslovima i delatnostima u policiji proizlazi iz opšte zabrane sukoba interesa propisane Ustavom Srbije. Ustav zabranjuje vršenje državne ili javne funkcije ukoliko je njeno vršenje u sukobu sa drugim funkcijama, poslovima ili privatnim interesima osobe koja je na državnoj ili javnoj funkciji.²⁴

²⁴ „Ustav Republike Srbije.“ *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006: član 6.

Ustav Srbije zabranjuje vršenje javnih poslova tako da ono bude ugroženo nejavnim interesima izvršilaca javnih funkcija. Sistem unutrašnjih poslova, čiji je organizacioni nosilac policija, ima obavezu da onemogući upliv pojedinačnih interesa u odlučivanje i postupanje njegovih pripadnika.

Zakon o policiji iz 2016. godine propisuje da zaposleni u MUP-u ne mogu obavljati poslove kojima komercijalizuju znanja i veštine stečene u Ministarstvu (videti: Okvir 1).²⁵ Takođe, zaposleni ne mogu obavljati samostalnu ili druge delatnosti, vršiti funkciju ili aktivnosti koje su nespojive sa službenim dužnostima, odnosno koje mogu izazvati sukob interesa ili uticati na nepristrasnost tokom rada. Zakon određuje i da će poslovi i delatnosti koji su nespojivi biti naknadno definisani aktom ministra.

Podzakonski akt ministra nije donet u jednogodišnjem roku propisanim zakonom²⁶, a Vlada nije iskoristila svoje ustavno ovlašćenje²⁷, koje omogućava usvajanje uredbi i drugih opštih akata radi izvršavanja zakona. Neuređivanje oblasti nespojivih poslova veoma utiče kako na građane, tako i na pripadnike MUP-a. Građani ne mogu biti sigurni da svi pripadnici MUP-a svoje zadatke obavljaju profesionalno, u javnom interesu, dok pripadnici MUP-a nisu sigurni koji dodatni poslovi su im dozvoljeni, a koji nisu.

U Zakonu o policiji bavljenje nespojivim delatnostima smatra se težom povredom službene dužnosti, koja se utvrđuje u disciplinskom postupku. Za utvrđenu težu povredu službene dužnosti, uključujući u to i bavljenje nespojivim delatnostima, pripadnici Ministarstva mogu biti kažnjeni novčanom kaznom, raspoređivanjem na hijerarhijski niže radno mesto, zaustavljanjem napredovanja, gubljenjem čina/zvanja i prestankom radnog odnosa.

Okvir 4: Nespojivi poslovi u srodnim oblastima

Rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija je regulisan Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija. Iako se Uprava organizaciono nalazi u sklopu Ministarstva pravde, ona sprovodi brojne službene dužnosti koje su srodne sa poslovima pripadnika MUP-a.

Bliskost poslova izvršenja krivičnih sankcija i poslova unutrašnjih poslova posebno se uočava u zakonskoj mogućnosti da Uprava preuzme zaposlene MUP-a koji su radili na istim ili sličnim poslovima, bez prolaska posebne pripremnice obuke. Pod istim ili sličnim poslovima podrazumevaju se i poslovi obezbeđenja lica i imovine, sprovođenja lica lišenih slobode i održavanja javnog reda i mira, koje obavljaju naoružana i uniformisana lica.²⁸

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija upućuje na zabranu sukoba interesa, koja važi i za državne službenike, dok se na listi nespojivih delatnosti dodano nalaze poslovi privatnog obezbeđenja. Dakle, zakonodavac se u ovom slučaju opredelio da lista nespojivih delatnosti bude određena zakonom iako ona uključuje samo jednu nespojivu delatnost. Drugi osnovi nespojivosti su oni koji se odnose na sve državne službenike.

Ovakvim načinom uređivanja nespojivih delatnosti izbegnute su neke dileme koje se javljaju prilikom uređivanja nespojivih poslova u unutrašnjim poslovima. Upućivanjem na odredbe o sprečavanju sukoba interesa koje se odnose na državne službenike, zakon jasno upućuje i na

²⁵ „Zakon o policiji.” *Sl. glasnik RS*, br. 6/2016: član 168.

²⁶ „Zakon o policiji.” *Sl. glasnik RS*, br. 6/2016: član 251.

²⁷ „Ustav Republike Srbije.” *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006: član 123.

²⁸ „Zakon o izvršenju zavodskih sankcija.” *Sl. glasnik RS*, br. 55/2014: član 253.

procesne odredbe o prijavi dodatnog posla i ne ostavlja mogućnost da se promenama podzakonskih akata stvara nesigurnost povodom toga koji su poslovi dozvoljeni, a koji nisu.

Nacrt izmena i dopuna zakona o policiji

U septembru 2017. godine, nakon godinu i po dana od početka primene važećeg Zakona o policiji, MUP je predložilo izmene ovog akta. Kao razlog za izmene navodi se „otklanjanje nedostataka koji su uočeni u dosadašnjoj primeni važećeg zakona preciziranjem pojedinih odredaba i poboljšanjem postojećih rešenja“²⁹, pri čemu se posebno ima u vidu da je Zakon uveo neke nove institute u pravni sistem.

Nacrt izmena i dopuna predlaže i izmenu pravila o nespojivim delatnostima iako ona nisu ni malo nova u domaćem pravnom sistemu. Prema ovom Nacrtu, nespojivi poslovi su određeni zakonom, a ne podzakonskim aktom, što je do sada trebalo da bude slučaj. Ovo je načelno dobro, jer dovodi do veće pravne sigurnosti pripadnika MUP-a, ali i građana. Može se reći da je dobro i izričito ovlašćenje rukovodioca organizacione jedinice da odlučuje o nespojivosti poslova, što do sada nije bilo regulisano Zakonom o policiji (iako je Zakon o državnim službenicima upućivao na ovakvo rešenje).

Okvir 5: Nespojivi poslovi prema Nacrtu o izmenama i dopunama zakona o policiji iz 2017.

Zaposleni u Ministarstvu ne mogu obavljati poslove i delatnosti koji mogu izazvati sukob interesa ili uticati na nepristrasnost u radu.

Pod nespojivim poslovima i delatnostima iz stava 1 ovog člana smatraju se:

- (1) samostalno obavljanje privredne delatnosti, osim poljoprivredne delatnosti na ličnom ili porodičnom gazdinstvu;
- (2) vlasništvo, suvlasništvo, osnivanje ili učešće u osnivanju privrednih društava, javnih službi ili drugih oblika privredne ili druge delatnosti, osim prava na besplatne akcije i novčanu nadoknadu, koju građani ostvaruju u postupku privatizacije u skladu sa zakonom;
- (3) učešće u upravnom, nadzornom, uređivačkom, redakcijskom ili drugom organu upravljanja pravnog lica, osim kada je na to mesto imenovan od strane Vlade Republike Srbije ili drugog državnog organa ili prema posebnom propisu;
- (4) poslovi i delatnosti koje zaposleni u Ministarstvu, kao rad van radnog vremena, obavlja na način suprotan zakonu koji uređuje radno-pravne odnose, odnosno drugog zakona ili podzakonskog propisa ili bez odobrenja rukovodioca organizacione jedinice.

Odobrenje za obavljanje poslova i delatnosti van radnog vremena, odnosno za obavljanje dodatnog rada, po zahtevu zaposlenog, daje rukovodilac organizacione jedinice u kojoj je zaposleni raspoređen.

Izuzetno od člana 42 ovog zakona, prilikom obavljanja dodatnog rada, zaposleni se ne mogu pozivati na status policijskih službenika ili zaposlenih u Ministarstvu, niti se mogu koristiti službenom legitimacijom, oružjem i drugim sredstvima Ministarstva i ne mogu ostvarivati prava iz osiguranja od povrede na radu u Ministarstvu.

²⁹

Iz Obrazloženja Nacrta o izmenama i dopunama zakona o policiji.

U slučaju potrebe, zaposleni je dužan da prekine dodatni rad i stavi se na raspolaganje organizacionoj jedinici Ministarstva u kojoj je raspoređen.

O svim saznanjima do kojih dođu prilikom vršenja dodatnog rada, a koja se odnose na izvršenje krivičnih dela, prekršaja ili drugih protivpravnih postupanja i ponašanja, zaposleni su dužni da odmah obaveste neposrednog rukovodioca i događaj prijave nadležnoj organizacionoj jedinici Ministarstva.

Nova rešenja u oblasti nespojivih delatnosti uključuju i zabranu obavljanja privredne delatnosti, uz određene izuzetke (recimo, obavljanje poljoprivredne delatnosti na porodičnom gazdinstvu). Takođe, zabranjeno je vlasništvo ili upravljanje pravnim licima. Međutim, poslednja zabrana ne važi u slučaju kada pripadnike MUP-a na ove pozicije imenuju Vlada ili drugi državni organi. Nije jasno zbog čega će učestvovanje u upravljanju pravnim licima biti smatrano načelno nespojivim poslom, ali *a priori* spojivim samo zato što je pripadnika MUP-a na tu poziciju imenovala Vlada ili drugi državni organ. Za ovakvo rešenje se ne mogu pronaći dobri razlozi.

Novo rešenje u potpunosti napušta ideju da su nespojivi poslovi oni koji komercijalizuju znanja stečena u MUP-u i policiji – kao što su to, recimo, poslovi privatnog obezbeđenja i privatnog detektiva. Prateći rešenja Nacrta izmena, ovo bi mogli biti spojivi poslovi ukoliko pripadnik MUP-a ne koristi službenu legitimaciju i službeno oružje. Ovakvo rešenje je u očiglednoj suprotnosti sa ustavnim okvirom o zabrani sukoba interesa.

Na kraju, izuzev delimične zabrane bavljenja privrednom delatnošću i upravljačkim poslovima, ostaje nejasno koji drugi poslovi će biti smatrani spojivim, a koji nespojivim. Rešenje (stav 1, tačka 4) člana Zakona o nespojivim delatnostima i dalje ostavlja veliku dilemu kada navodi da će ovo biti poslovi koji se obavljaju na način suprotan drugim pravnim aktima (zakonu koji uređuje radno-pravne odnose, drugom zakonu ili podzakonskom aktu) i bez odobrenja rukovodioca organizacione jedinice. Odnosno, ključno pitanje o nespojivim delatnostima ostaje i dalje otvoreno, s obzirom na to da drugi pravni akti ne uređuju nespojivost poslova sa poslovima u MUP-u.

U preostalom delu novog rešenja propisuje se da se zaposleni u MUP-u prilikom obavljanja dodatnog rada ne mogu pozivati na svoj status u Ministarstvu, koristiti službenom legitimacijom ili opremom, kao i da ne mogu ostvarivati pravo na osiguranje od povrede na radu u Ministarstvu. Time se stiče utisak da je novopredloženim rešenjima potrebno zaštititi pre svega materijalne resurse MUP-a, a ne uticati na to da se osigura nepristrasnost u radu njegovih službenika.

Takođe, nije jasno ni zbog čega je propisana obaveza prekida dodatnog rada i stavljanja na raspolaganje Ministarstvu u slučaju poziva, s obzirom na to da je ovo pitanje već regulisano drugim odredbama Zakona o policiji. Isto se odnosi i na obavezu prijave izvršenja krivičnog dela, prekršaja ili drugog protivpravnog postupanja – pripadnici MUP-a, ali i svi građani, na ovo su obavezni i bez uvođenja ovakve obaveze.

Predloženim izmenama Ministarstvo zapravo ponovo i iz korena menja pristup nespojivim delatnostima – imajući u vidu već prethodno navedena rešenja iz Pravilnika o utvrđivanju poslova koji su nespojivi sa službenom dužnošću radnika, Prednacrta, Nacrta i važećeg Zakona o policiji. Zapravo, predložena nova rešenja napuštaju ranija i uvode mnogo širu osnovu za bavljenje dodatnim radom pripadnika MUP-a, kao i dodatne nejasnoće o načinima na koje će se spojivost, odnosno nespojivost procenjivati.

U obrazloženju Nacrta ne mogu se pronaći razlozi za predložene promene. Takođe, u Analizi efekata Nacrta zakona ni u jednom delu nije analizirano kako će nova rešenja o nespojivim delatnostima uticati na nepristrasnost u radu pripadnika MUP-a.

POLICAJCI O NESPOJIVIM POSLOVIMA

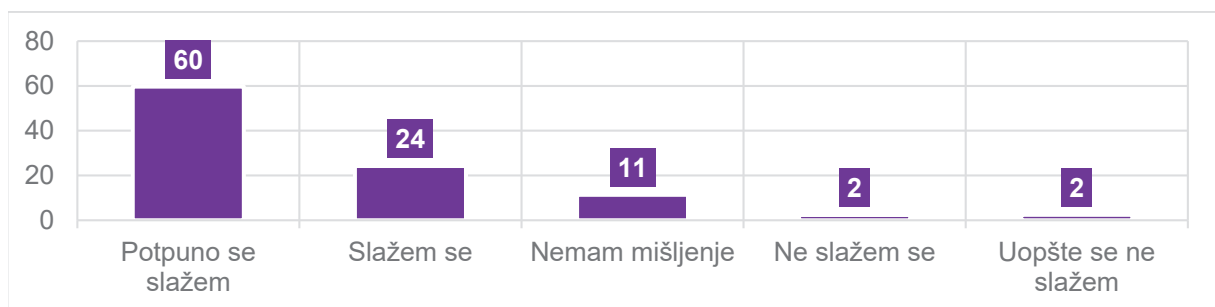
Policajci su nezadovoljni poslom i platom. Zato i veruju da bi trebalo da imaju pravo da rade dodatni posao van MUP-a. Svesni su pravnih praznina, zbog čega se slažu da je važno da Zakonom o policiji bude uređeno obavljanje dodatnog posla van radnog vremena.

U trećem delu studije analizirano je koliko su policajci zadovoljni radom u MUP-u, kao i njihova mišljenja o regulisanja delatnosti nespojivih sa poslom u policiji.

„Uvek na ivici egzistencije“

Loša materijalna situacija glavni je razlog zbog kog policajac u Srbiji traži dodatni posao van policije. Skoro svi (97%) ispitani policajci smatraju da su plate male, a troškovi života veliki. Ostali razlozi, kao što su sticanje moći ili prestiž u društvu, pojavljuju se u veoma malom broju odgovora. Zato i ne treba da čudi što ogromna većina ispitanih policajaca (84%) ima potrebu da traži dodatne izvore prihoda.

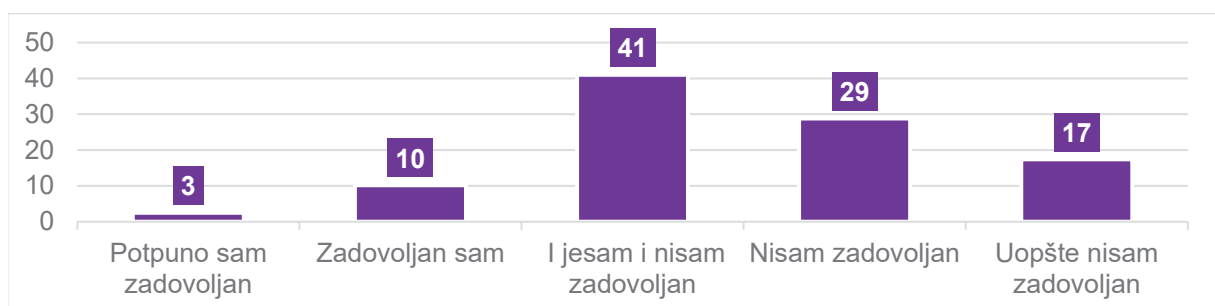
Grafikon 2: Potreba za dodatnim prihodima (%)



P: Šta mislite o organizacionoj jedinici u kojoj radite i poslu koji obavljate za MUP? Molimo Vas da izaberete odgovor na skali od 1 do 5, gde 1 znači da se potpuno slažete sa stavom, 2 znači da se slažete sa stavom, 3 znači da nemate mišljenje, 4 znači da se ne slažete sa stavom i 5 znači da se uopšte ne slažete. Obeležite samo jedan odgovor vezan za sledeću tvrdnju: 1) Imam potrebu da tražim dodatne izvore prihoda van MUP-a.

Policajci su poslom u MUP-u veoma nezadovoljni. Nezadovoljstvo oseća skoro polovina policajaca (46%), a gotovo isto toliko (41%) ima podeljeno mišljenje – i jesu i nisu zadovoljni. Samo je 3 odsto policajaca potpuno zadovoljno svojim poslom, što je zaista zabrinjavajući podatak i za MUP i za građane u Srbiji.

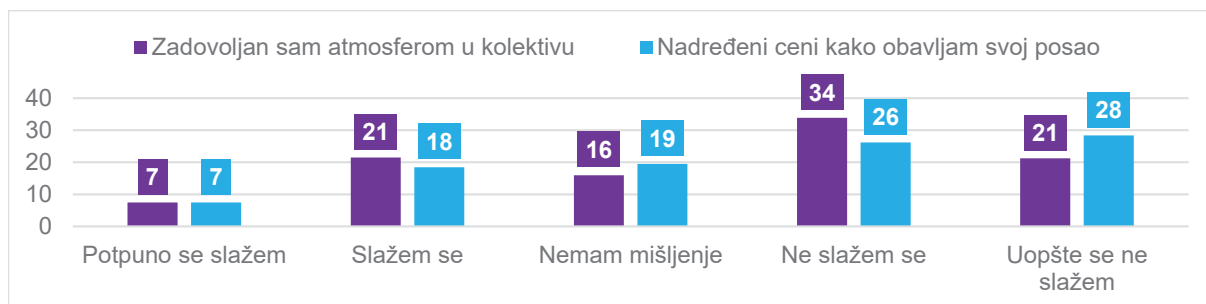
Grafikon 3: Zadovoljstvo poslom (%)



P: U kojoj meri ste zadovoljni poslom u Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP)?

Dodatno zabrinjava i to što više od polovine ispitanih policajaca (55%) nije zadovoljno atmosferom u kolektivu i tvrdi da njihovi nadređeni ne cene način na koji obavljaju posao. Materijalno stanje umnogome utiče na pojavu stresa kod policajaca, kao i perspektiva u kojoj neće biti promena u radu službe.³⁰ Sve to zajedno utiče na njihovu sposobnost obavljanja posla, a posledično na bezbednost građana.

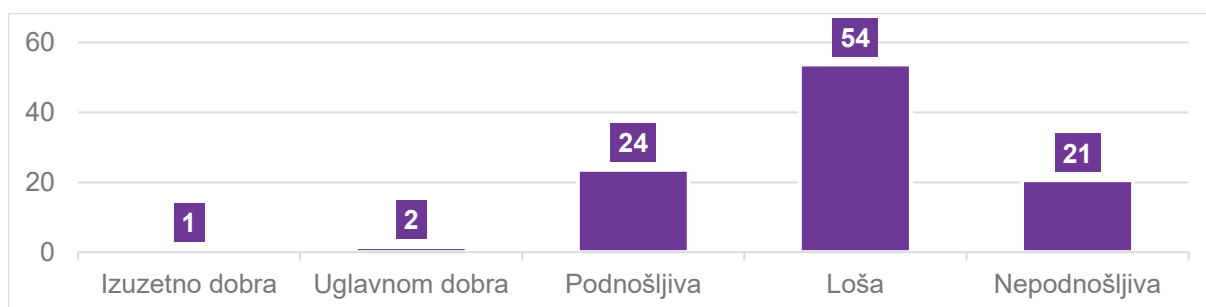
Grafikon 4: Stav prema kolektivu i nadređenima (%)



P: Šta mislite o organizacionoj jedinici gde radite i poslu koji obavljate za MUP? Molimo Vas da odaberete odgovor na skali od 1 do 5, gde 1 znači da se potpuno slažete sa stavom, 2 znači da se slažete sa stavom, 3 znači da nemate mišljenje, 4 znači da se ne slažete sa stavom i 5 znači da se uopšte ne slažete. Obeležite samo jedan odgovor za svaku tvrdnju: 1) Zadovoljan sam atmosferom u kolektivu; 2) Nadređeni ceni kako obavljam svoj posao.

Prema mišljenju ispitanika, finansijska situacija u policiji je loša. Ogromna većina policajaca (74%) smatra da živi loše. Posebno zabrinjava da nešto više od petine ispitanika (21%) smatra da je finansijska situacija nepodnošljiva. Policajci kao glavne probleme navode lošu materijalnu situaciju i slab kvalitet opreme koju koriste tokom rada. Svega 3 odsto ispitanika odgovorilo je da je njihova finansijska situacija dobra.

Grafikon 5: Ocena finansijske situacije (%)



P: Kako biste ocenili svoju sadašnju finansijsku situaciju?

Sledeći komentari ispitanih policajaca ilustruju ovakvo stanje:

„Najveći izvor problema su loša materijalna situacija zaposlenih u MUP-u, loši uslovi na radnom mestu (neispravna službena vozila, nedostatak i loš kvalitet opreme), kao i preopterećenost poslovnim obavezama.“

30

Đan, Aurelija i Saša Đorđević. „Psihološka podrška policajcima: uloga rukovodioca.“ *Zbirka predloga praktične politike u reformi policije u Srbiji*, br. 9, 24. februar 2014. godine <<https://goo.gl/3Wg2hU>>.

„Zdravstvene knjižice nemamo. Oprema je loša. Fijat punto je sramotno vozilo. Uniforma se ne dopunjava. Temperatura tamne košulje na 40 stepeni na asfaltu je neizdrživa.“

„Zastarela oprema i vozila se nalaze u Sektoru za vanredne situacije. Kamioni su neispravni i neregistrovani.“

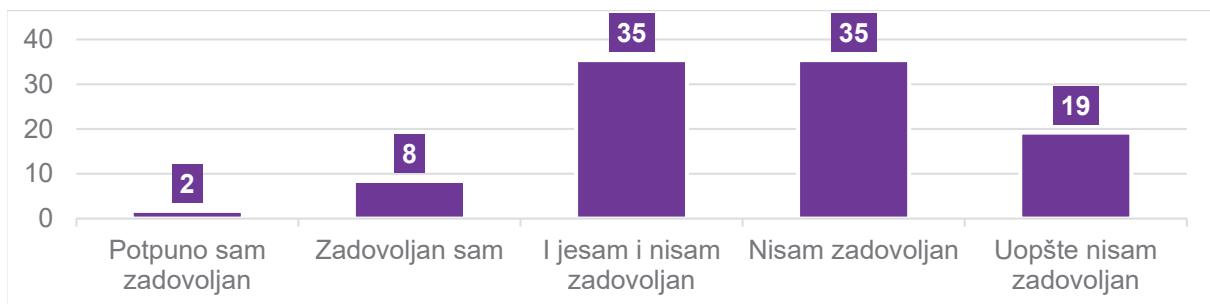
„Sramota u kakvim uslovima se radi u MUP-u. Motivacija i uslovi za rad ne postoje, a očekivanja velika od radnika.“

Policajci nisu zadovoljni ni poštovanjem prava iz radnih odnosa. Više od pola ispitanika (55%) veruje da MUP ne ispunjava svoje radno-pravne obaveze prema zaposlenima. To potvrđuje i jedan od komentara policajaca.

„A da ne govorimo o adekvatnoj isplati u mnogim angažovanjima radnika i nagradama istih.“

Dileme koje postoje povodom plaćanja doprinosa zaposlenima u MUP-u zabrinjavaju još više. Ministarstvo unutrašnjih poslova tvrdi da su doprinosi plaćeni, ali dokaze o uplati neće da dostave zaposlenima. Poreska uprava i Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje potvrđuju stav MUP-a, ali se ne zna za koliko zaposlenih bi doprinosi trebalo da se plate, niti koliko je MUP uplatio za penzijsko osiguranje u 2015. godini. Prema informacijama koje nudi Uprava za trezor, najveći deo novca za doprinose na kraju 2015. godine nije potrošen, već je na računu MUP-a. Na kraju, Državna revizorska institucija tvrdi da su doprinosi plaćeni na osno- vu obračuna plata za samo 24 zaposlena, a u MUP-u radi preko 40.000 osoba.³¹

Grafikon 6: Poštovanje radnih prava (%)

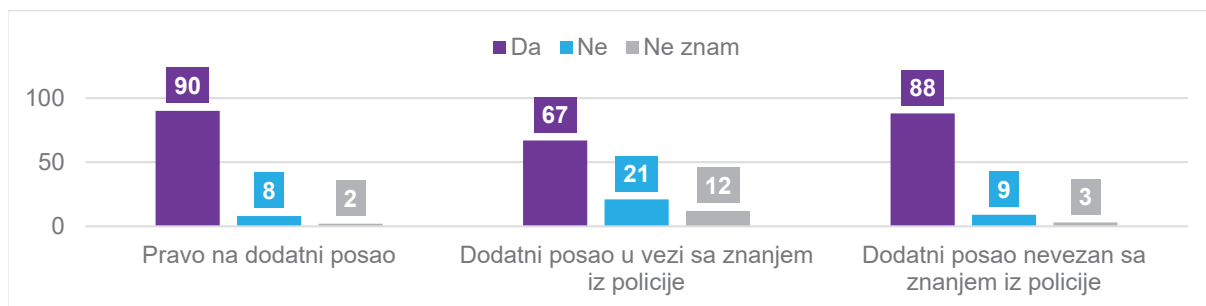


P: U kojoj meri ste zadovoljni poštovanjem prava iz radnih odnosa?

Pravo na dodatan posao

Ogromna većina ispitanih policajaca (90%) smatra da treba da ima pravo da obavlja dodatni posao van MUP-a. Skoro isti procenat (88%) smatra da može da obavlja dodatni posao van MUP-a na osnovu znanja i veština, koje je stekao nezvano za rad u službi. Problematičan je stav nešto više od dve trećine ispitanih policajaca (67%), koji idu korak dalje i smatraju da bi trebalo da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a kojim komercijalizuju znanja koja su stekli radeći u Ministarstvu. Takva praksa je nedvosmisleno zabranjena Zakonom o policiji (čl. 168) jer „zaposleni u Ministarstvu ne mogu obavljati poslove kojima komercijalizuju znanja i veštine stečene u Ministarstvu“.

31 Đurić, Snežana. „Niko ne zna da li MUP uplaćuje doprinose za zaposlene.“ *Pištaljka*. 1. septembar 2017. <<https://goo.gl/tYchBE>> 31. oktobar 2017.

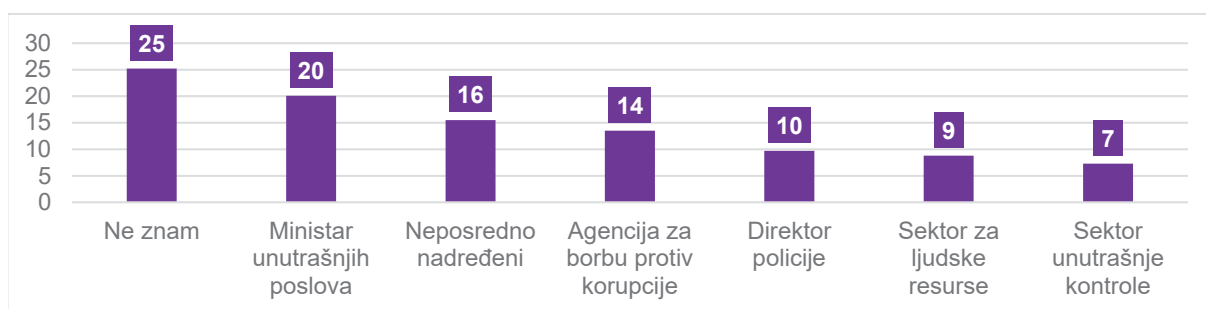
Grafikon 7: Pravo na dodatni posao (%)

P1: Da li zaposleni u MUP-u treba da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a? P2: Da li zaposleni u MUP-u treba da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a kojim komercijalizuju znanja i veštine, koje su stekli radeći u Ministarstvu? P3: Da li zaposleni u MUP-u treba da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a na osnovu znanja i veština koje poseduju nevezano od rada u MUP-u?

Pojedini policajci ipak smatraju da je policajcu potrebno zabraniti da obavlja bilo kakvu delatnost nakon radnog vremena.

„Policijски službenici ne treba da rade apsolutno nikakav posao van službe, zato što bi plata u policiji trebalo da bude kao dve prosečne plate u Republici, tako da policajci ne razmišljaju o egzistenciji svoje porodice i sebe, a slobodno vreme da posvete svojoj psihofizičkoj spremi za svaku narednu smenu, a ne da misle da idu u šumu da spremе ogrev, da idu u nadnicu kako bi detetu platili užinu u školi ili kupili patike. Samo tako ne bi imali nikakvih problema, jer bi policijski službenici mislili samo i isključivo na svoj posao i radili ga, siguran sam, bar 30% bolje nego sada.“

Postojeći pravni okvir ne precizira postupak za dobijanje odobrenja na osnovu kog bi zaposleni mogao dodatno da radi posle radnog vremena, van MUP-a. Zato i ne treba da čude različiti odgovori ispitanih policajaca o tome ko bi trebalo da odobri bavljenje dodatnim poslom, kao ni činjenica da četvrtina ispitanika (25%) ne zna odgovor na to pitanje. Ministar unutrašnjih poslova je prvi izbor za petinu anketiranih policajaca (20%).

Grafikon 8: Ko bi trebalo da odlučuje o dodatnom poslu

P: Ko bi, po vašem mišljenju, trebalo da dozvoli zaposlenom u MUP-u da obavlja dodatni posao?

„Crno obezbeđenje“

Potruga za dodatnim poslom se uglavnom povezuje sa lošim materijalnim statusom policajaca, dok pojedini ispitanici dodatni posao opravdaju činjenicom da policajac najbolje obavlja poslove privatnog obezbeđenja ili privatnog detektiva, te da je takva praksa dobra i za policiju i za građane.

„Kad bi policijskim službenicima plate bile veće, ne bi imali potrebu da rade dodatni posao, već bi se u potpunosti posvetili poslu koji obavljaju u MUP-u.“

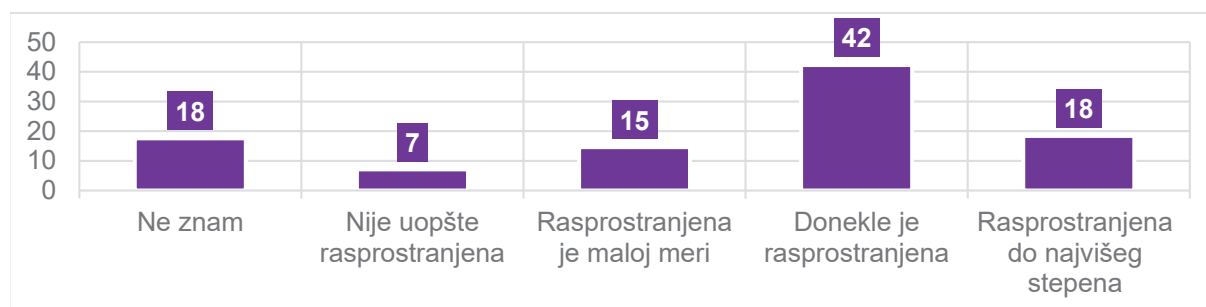
„Svaki policajac bi odradio posao privatnog obezbeđenja i obezbeđenja klubova i ugostiteljskih objekata bolje nego bilo koje drugo lice. Imao bi više informacija. Manje bi bilo problema i tuča kada bi građani znali da policija radi obezbeđenje.“

„Dno dna radnika. Snalaze se da prežive. Dozvoliti sve da rade jer tako mora radi opstanka porodice.“

Prema nezvaničnim podacima, znatan deo pokrenutih disciplinskih postupaka u MUP-u odnosi se na policajce koji se bave takozvanim „crnim obezbeđenjem“ raznih imućnih ljudi, lokala, klubova, što potencijalno može da predstavlja koruptivni akt. Najveći broj ovakvih aktivnosti nije sankcionisan. Odgovornost za to snose rukovodioci, jer je njihova obaveza da prate rad zaposlenih i da takve slučajeve sankcionišu. Policajci za takve poslove zarade od 2000 do 5000 dinara za jednu noć.

Ispitanici se u većini slažu sa stavom da je u Srbiji rasprostranjena praksa da zaposleni u MUP-u obavljaju dodatni posao koji je nespojiv sa policijskim poslovima i službenim dužnostima iako je takva praksa zabranjena zakonom. Skoro polovina ispitanika (42%) smatra da je takva praksa donekle rasprostranjena, dok skoro petina veruje da je ima do najvišeg stepena (18%).

Grafikon 9: Rasprostranjenost obavljanja nespojivih poslova (%)

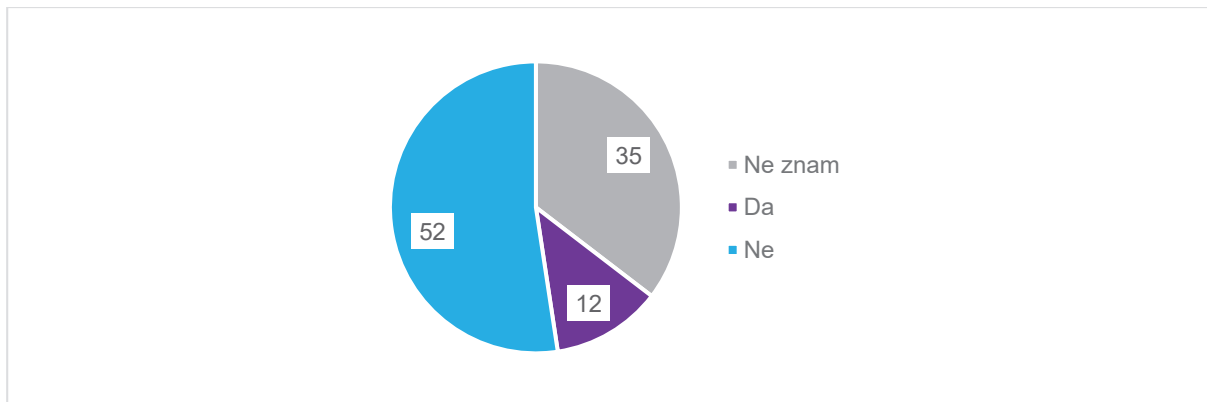


P: U kojoj meri je rasprostranjena praksa da zaposleni u MUP-u obavljaju dodatni posao koji je nespojiv sa policijskim poslovima i službenim dužnostima? Molimo Vas da izaberete odgovor na skali od 1 do 4, gde 1 znači da uopšte nije rasprostranjena, 2 znači da je rasprostranjena u maloj meri, 3 znači da je donekle rasprostranjena, a 4 znači da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

Problematican je i podatak da više od polovine ispitanih policajaca (52%) ne zna da li je u poslednjih godinu dana pokrenut disciplinski postupak protiv zaposlenog u MUP-u zbog toga što je obavljao aktivnosti koje su nespojive sa policijskom profesijom, niti da li se vodi službena evidencija zaposlenih koji obavljaju dodatni posao. Takvo stanje ukazuje na to da su mehanizmi za sprečavanje sukoba interesa u policiji slabi, jer dva načina koja pomažu da se otkloni moguće

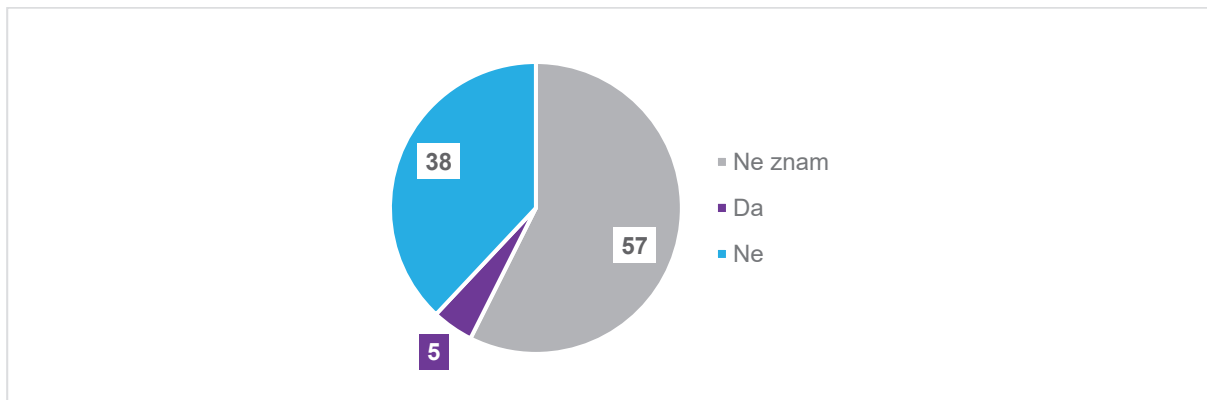
nost da policajac obavlja nespojive poslove – disciplinski postupak i tačan broj zaposlenih koji radi van MUP-a – nisu dovoljno vidljiva, učinkovita ili uopšte ne postoje.

Grafikon 10: Postojanje disciplinske odgovornosti (%)



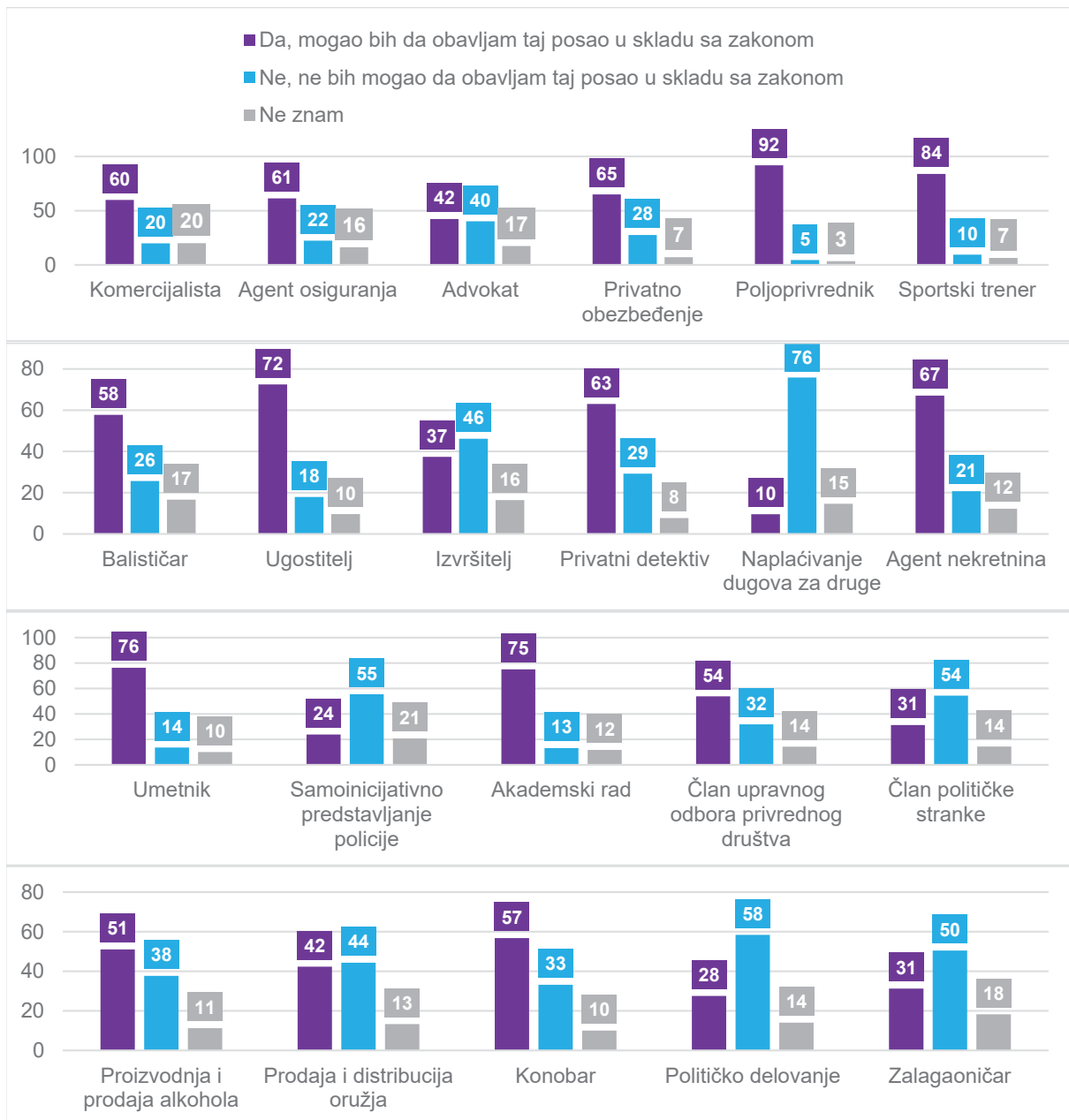
P: Da li znate da li je u poslednjih 12 meseci pokrenut neki disciplinski postupak protiv zaposlenog u MUP-u zbog toga što je obavljao aktivnosti koje su nespojive sa policijskom profesijom i službenim dužnostima?

Grafikon 11: Postojanje evidencije o dodatnom poslu (%)



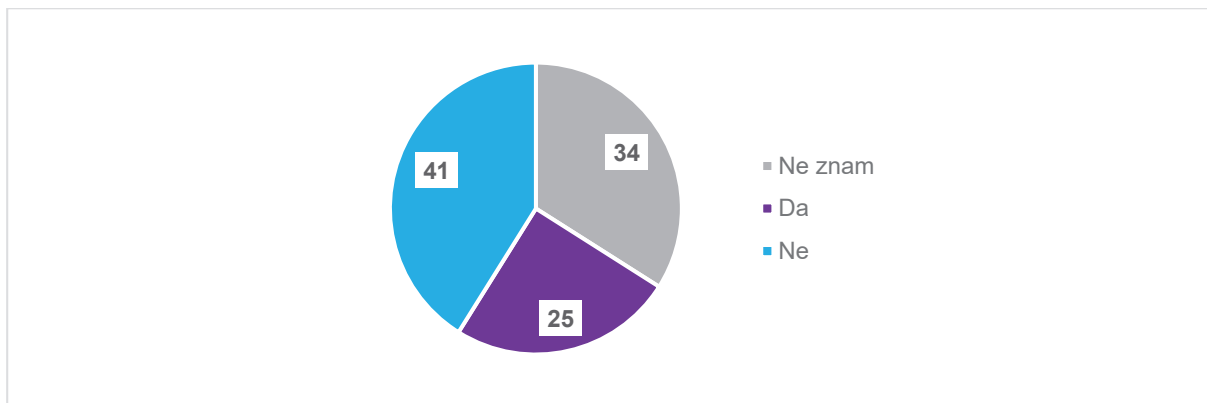
P: Da li znate da li se u MUP-u vodi evidencija zaposlenih koji obavljaju neki dodatni posao?

Većina ispitanih policajaca zna da ne mogu van radnog vremena da naplaćuju dugove za druge (76%), da politički deluju u Ministarstvu (58%) ili da budu članovi političkih stranaka (54%), pa i da samoinicijativno predstavljaju policiju u javnosti (55%), jer sve to nije u skladu sa zakonom. Ipak, ne znaju da neki drugi poslovi – kao što su poslovi privatnog obezbeđenja (65%), privatnog detektiva (63%), ugostitelja (72%) i člana upravnog odbora privrednog društva (54%) – nisu spojivi sa policijskim. Takav stav je direktna posledica neuređenog pravnog okvira o sukobu interesa u policiji, koji postoji već više od decenije. U dobrim stranim praksama je zabranjeno ili ograničeno obavljanje ovakvih delatnosti, odnosno tačno su utvrđeni uslovi pod kojim policajac može van radnog vremena da radi kao privatno obezbeđenje, privatni detektiv ili da ima određenu funkciju u privrednom društvu.

Grafikon 12: Stavovi policajaca o nespojivosti određenih poslova


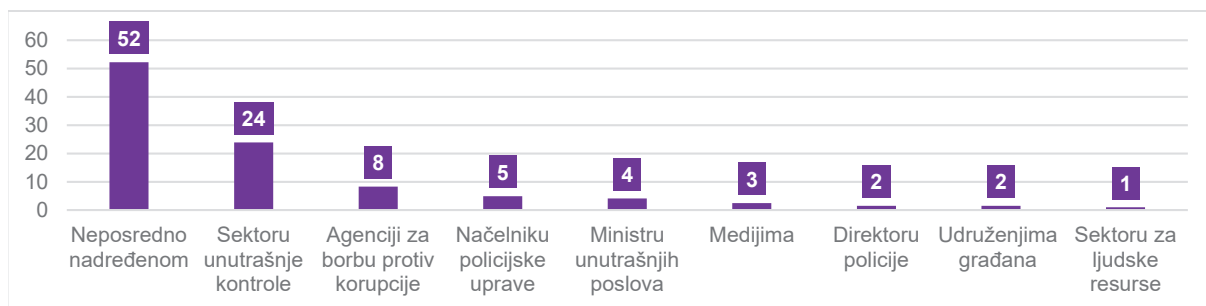
P: Šta mislite, koje poslove biste mogli da obavljate van radnog vremena, a da to bude u skladu sa zakonom?

Rezultati i ovog istraživanja iznova pokazuju da je policija zatvoren sistem, u kome se kolege „ne odaju” i svi problemi se zatvaraju „unutar kuće”.³² To dovodi do stvaranja okruženja u kome se o korupciji retko ili uopšte ne razgovara. U literaturi je takvo okruženje nazvano „plavim zidom” ili „kodeksom ćutanja”. Rezultati istraživanja pokazuju da bi svega četvrtina ispitanika (25%) prijavila kolegu ako sumnja da obavlja posao koji je u suprotnosti sa profesijom policajca. Skoro polovina (41%) i nešto više od trećine (34%) to ne želi da uradi ili još uvek ne zna šta bi učinilo u takvoj situaciji.

Grafikon 13: Prijavljivanje policajca kolege (%)

P: Da li ste spremni da prijavite kolegu ako sumnjate da obavlja posao koji je nespojiv sa policijskim poslom i službenim dužnostima?

Većina policajaca (76%) koji su spremni da prijave kolegu ako sumnjaju da obavlja poslove koji nisu u skladu sa zakonom obratiće se zbog tog problema neposredno nadređenom (52%) ili Sektoru unutrašnje kontrole (24%), što iznova dokazuje da problem moguće korupcije u policiji zaposleni žele da reše unutar Ministarstva.

Grafikon 14: Instanca koja kontroliše nespojive delatnosti (%)

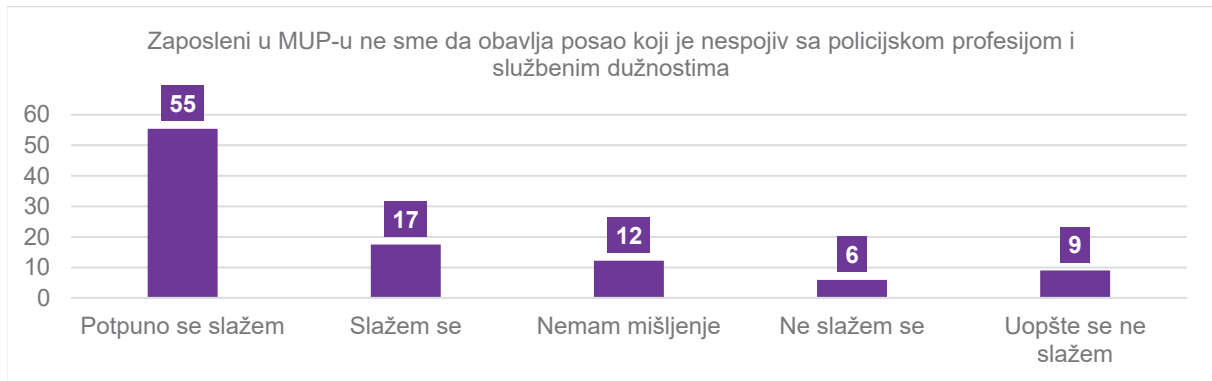
P: U slučaju da ste spremni da prijavite kolegu za koga sumnjate da obavlja posao nespojiv sa policijskim poslom i službenim dužnostima, kome biste prijavili slučaj?

Uređivanje nespojivih poslova

Policajci se većinski slažu (73%) da zaposleni u MUP-u ne sme da obavlja posao koji je nespojiv sa policijskom profesijom i službenim dužnostima, i da bi tu oblast trebalo urediti najpre Zakonom o policiji (55%), a onda odgovarajućim podzakonskim propisom (34%). Jedan od deset ispitanih policajaca ne zna na koji način bi trebalo pravno urediti oblast nespojivih poslova.

Jedan od ispitanih policajaca upravo ukazuje na manjkavosti pravnog okvira.

„Jasno definisati koji posao je nespojiv sa policijskim i pod kojim uslovima. Ne sme se dozvoliti da ima bilo kakvih nedostataka i dozvoliti da se opet nađemo u sivoj zoni. Mora da bude crno ili belo. Nema može da bude, a i ne mora. Svaki naš zakon to ima i zato tako i prolazimo.“

Grafikon 15: Bavljenje nespojivim poslovima (%)

P: Da li se slažete sa dole navedenim stavovima. Molimo Vas da izaberete odgovor na skali od 1 do 5, gde 1 znači da se potpuno slažete sa stavom, 2 znači da se slažete sa stavom, 3 znači da nemate mišljenje, 4 znači da se ne slažete sa stavom, i 5 znači da se uopšte ne slažete. Obeležite samo jedan odgovor za stavku: Zaposleni u MUP-u ne sme da obavlja posao koji je nespojiv sa policijskom profesijom i službenim dužnostima.

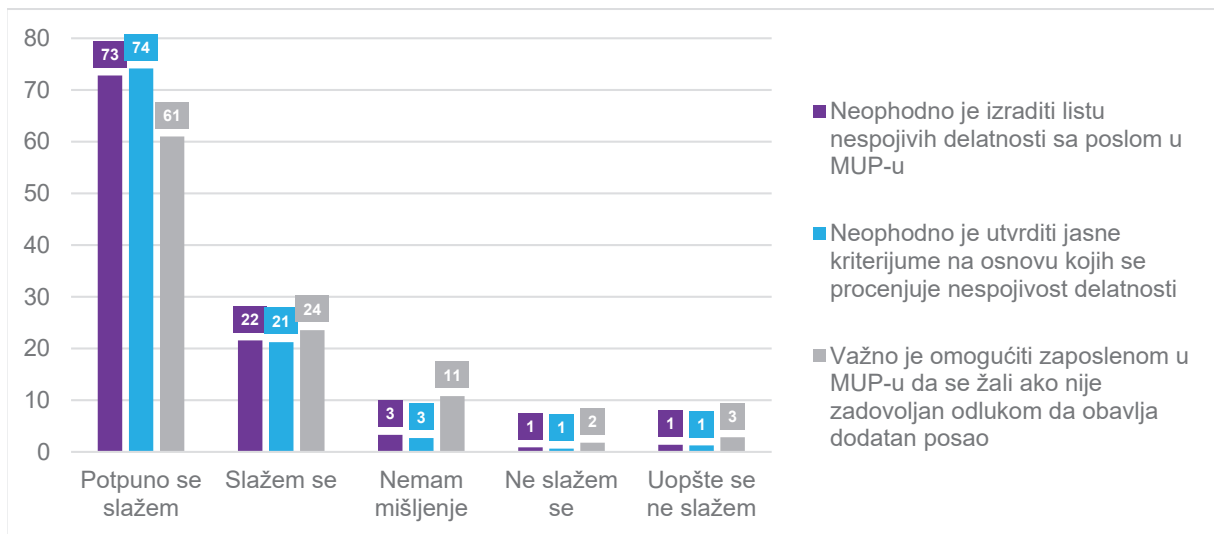
Skoro svi (94%) ispitanici slažu se da je potrebno izraditi listu delatnosti nespojivih sa poslom u MUP-u, dok više od polovine smatra da je to potrebno urediti u okviru Zakona o policiji. Takođe, skoro se svi (95%) slažu da je potrebno utvrditi kriterijume na osnovu kojih se procenjuje da li je neka delatnost u sukobu sa službenim dužnostima policije i profesijom. Više od 80 odsto ispitanika smatra da je važno omogućiti zaposlenom u MUP-u da se žali ako nije zadovoljan odlukom o obavljanju dodatnog posla.

Komentari ispitanih policajaca potvrđuju opšti stav da je potrebno urediti nespojive delatnosti u policiji. Međutim, i tu postoje izvesni problemi, pa ispitanici kažu da sve zavisi od poslodavca, odnosno od donosioca odluke u MUP-u.

„Ako može policajac na Zapadu da radi i kao obezbeđenje legalno, logično bi bilo da se isto precizira i omogući nama.”

„Jako jednostavno, svaki posao kojim se bilo ko u ovoj državi bavi, a u skladu je sa zakonom i opšte važećim propisima i normama ponašanja, trebalo bi da može da obavlja i policijski službenik kao dodatnu delatnost ukoliko to ne utiče na njegov redovan posao i kvalitet njegovog rada u policiji. Problem je samo što, ukoliko ovu materiju uređuje poslodavac koji je sklon sputavanju svojih radnika na svakom koraku, on lako može definisati svaki posao po bilo kom osnovu kao nespojiv, tj. može naći način da definiše i dovede u vezu svaki posao sa nekim nelegalnim delovanjem.”

„Trebalo bi omogućiti kolegama da rade, ali da služba ne trpi i uz neku vrstu kontrole.”

Grafikon 16: Pravno regulisanje nespojivih delatnosti (%)

P: Da li se slažete sa dole navedenim stavovima. Molimo Vas da izaberete odgovor na skali od 1 do 5, gde 1 znači da se potpuno slažete sa stavom, 2 znači da se slažete sa stavom, 3 znači da nemate mišljenje, 4 znači da se ne slažete sa stavom, i 5 znači da se uopšte ne slažete. Obeležite samo jedan odgovor za svaku stavku: 1) Neophodno je izraditi listu nespojivih delatnosti sa poslom u MUP-u; 2) Neophodno je utvrditi jasne kriterijume na osnovu kojih se procenjuje nespojivost delatnosti; 3) Važno je omogućiti zaposlenom u MUP-u da se žali ako nije zadovoljan odlukom da obavlja dodatni posao ispraviti ovo i u grafikonu

DODATNI POSAO U UPOREDNOJ PRAKSI

Ne postoji jedinstveni način na koji policije u svetu regulišu dodatni rad policajaca van radnog vremena.

Na kraju studije predstavljena su uporedna rešenja iz anglosaksonskog i evropskog pravnog sistema, koja se odnose na obavljanje dodatnog posla van radnog vremena u policiji. Takođe, imajući u vidu nasleđe i kontekst u kome se reforma policije odvija u Srbiji, analizirana su rešenja iz Hrvatske i Slovenije.

Sijetl

Obavljanje javne funkcije predstavlja primarnu dužnost pripadnika policije Sijetla. Ukoliko žele da obavljaju dodatne poslove, potrebno je da za to imaju posebnu dozvolu i da ispunjavaju sledeće uslove:

- da su stalno zaposleni i da ispunjavaju svoje obaveze, uključujući u to i zahtevane obuke, testiranja i sticanje kvalifikacija;
- da su prošli probni rad, da trenutno nisu na probnom radu ili da im nije zabranjen dodatni rad;
- da nisu na bolovanju (sem kada je dodatni posao prepisao lekar), vojnom odsustvu, porodičnom odsustvu (uključujući u to i porodično odsustvo);
- da nisu suspendovani ili pod istragom.³³

Policijском službeniku koji ispunjava uslove i zahteva da obavlja dodatni posao, to može biti odobreno samo van radnog vremena. Mogu biti odobreni kako poslovi koji su povezani, tako i oni koji nisu povezani sa policijskim poslovima i znanjima.

Zabranjeni su oni poslovi koji mogu izazvati sukob interesa ili probuditi sumnju u postojanje sukoba interesa ili oni koji bi umanjili ugled policijske profesije. Neki od tih poslova su:

- poslovi koji se obavljaju u policijskoj uniformi;
- prodaja automobila;
- poslovi u kojima se koriste informacije dobijene policijskim radom;
- poslovi pripremanja odbrane u krivičnom ili nekom drugom postupku;
- posao vezan za promet alkoholnih pića ili marihuane;
- posao privatnog detektiva/istražitelja;
- vlasništvo nad kompanijama privatnog obezbeđenja;

33 Seattle Police Department. „5.120 – Secondary Employment.” *Seattle Police Department*. 19. mart 2014. <<https://goo.gl/be5Qof>>. 30. oktobar 2017.

- poslovi u kojima bi poslodavac bio neko od niže rangiranih policijskih službenika;
- učestvovanje u poslovima zabave za odrasle i igrama na sreću.

Prilikom podnošenja zahteva za obavljanje dozvoljenih poslova policijski službenik treba što detaljnije da navede poslodavca, opis posla i mesto obavljanja posla. Svoj zahtev zatim će proslediti rukovodiocu teritorijalne organizacione jedinice u kojoj radi. U hitnim slučajevima, privremenu dozvolu za obavljanje dodatnog posla može izdati neposredno nadređeni, ali ona se može odnositi samo na poslove koji traju najduže četiri dana. Izdata dozvola za obavljanje dodatnog posla može trajati najduže godinu dana.

Ukoliko je policijskom službeniku odobren zahtev da obavlja dodatni posao, on ukupno ne može raditi duže od 18 sati tokom 24 sata i može očekivati povremenu kontrolu nadređenih prilikom vršenja dodatnih poslova. Služba za upravljanje ljudskim resursima vodi evidenciju o svim odobrenim dodatnim poslovima policijskih službenika.

Čikago

Najvažniji zadatak policijskog službenika u Čikagu jeste obavljanje njegove policijske dužnosti. Nijedan drugi posao ili zadatak ne može biti prioritet u odnosu na policijski posao, a policijski službenici se pri obavljanju dodatnog posla ne mogu pojavljivati u svojoj uniformi, niti predstavljati kao zaposleni u policiji.

Za obavljanje dodatnog posla potrebna je dozvola rukovodioca. Zabranjeno je obavljanje dodatnih poslova:

- kada poslodavac dodatnog posla nije registrovan u skladu sa zakonom;
- kada je policijski službenik koji podnosi zahtev na probnom radu;
- kada je na dodatnom poslu potrebno koristiti policijska ovlašćenja ili informacije;
- ako bi dodatni posao umanjio efikasnost i sposobnost policijskog službenika ili njegovu spremnost da odgovori na hitne pozive;
- kada je reč o prometu ili točenju alkohola;
- kada obavljanje posla može dovesti do nepoštovanja zaposlenog ili službe;
- kada obavljanje tog posla može dovesti do sukoba interesa.³⁴

Obavljanje poslova koji ne podležu zabranama trebalo bi da budu odobreni, ali se policija Čikaga unapred ograđuje od bilo kakvih obaveza prema zaposlenom koje proističu iz obavljanja dodatnog posla, uključujući u to i obaveze povezane sa povredom na radu. Povreda pravila o nespojivosti poslova vodi ka disciplinskoj odgovornosti i mogućem prestanku radnog odnosa.

34

Chicago Police Department., „Chicago Police Directives: Secondary Employment.” *Chicago Police Department: Chicago Police Directives*. 11. april 2010. <<https://goo.gl/jB7AZS>> 16. oktobar 2017.

Mančester

Policija Mančestera pravila o nespojivosti poslova zasniva na potrebi da javnost ima poverenje u integritet i nezavisnost policijskih službenika i policije u celosti. Ovo podrazumeva da policijski službenici mogu obavljati dodatne poslove samo ako oni nisu u sukobu sa njihovom javnom dužnošću, poslove koji ne utiču negativno na ugled službenika ili policije i poslove koji su u skladu sa osnovnim vrednostima policijskog postupanja.

Zabrana sukoba javnog i privatnog interesa proteže se i na poslovne interese porodice policijskog službenika. Porodicom se smatraju supružnici i vanbračni partneri, osobe koje žive u zajedničkom domaćinstvu sa policijskim službenikom, roditelji, braća i sestre i deca policijskog službenika. Od pretpostavljenog je potrebno tražiti i dozvolu da članovi porodice poseduju poslovni prostor, da se bave trgovinom, prometom alkohola, igrama na sreću ili da se bave bilo kojim drugim poslom koji može uticati na nepristrasnost u radu policijskog službenika.

Prilikom odobravanja obavljanja dodatnog posla svaki zahtev razmatra se posebno i u obzir se uzima:

- kako dodatni posao utiče na nepristrasnost policijskog službenika – ovo uključuje stvarni, mogući i pretpostavljeni uticaj;
- kako dodatni posao utiče na rad policije u celosti;
- kakvi su rezultati rada policijskog službenika koji želi da obavlja dodatni posao;
- koliko je odmerena (srazmerna) doneta odluka;
- kako odluka utiče na zdravlje, bezbednost i kvalitet života policijskog službenika;
- kako odluka utiče na principe ravnopravnosti i podrške različitosti u službi.³⁵

Zahtev za obavljanje dodatnog posla potrebno je predati neposredno nadređenom rukovodiocu. On će, uz svoj predlog za rešavanje, zahtev dalje proslediti rukovodiocu organizacione jedinice policijskog službenika. On može pozitivno odlučiti o zahtevu ili, ukoliko to ne učini, zahtev može uputiti višoj instanci. Ovaj službenik, takođe, može odlučiti pozitivno o zahtevu ili ga proslediti još jednog višoj instanci – pomoćniku šefa policije. Tako se samo prvostepeni postupak može odvijati u četiri faze, a čak i nakon ovakve konačne odluke, policijski službenik ima pravo žalbe službi upravljanja profesionalnim standardima postupanja. Time je mogućnost greške i pogrešne procene svedena na minimum. Takođe, tokom čitavog postupka postoji otvorenost donosilaca odluka da razgovaraju sa policijskim službenikom, koji tada može obrazložiti svoj zahtev i izložiti argumente koji, po njegovom mišljenju, treba da mu pomognu da dobije odobrenje za obavljanje dodatnog posla.

Odobrenja za obavljanje dodatnog posla razmatraju se ponovo godinu dana nakon izdavanja.

35 Greater Manchester Police. „Business Interests for Police Officers: Policy and Procedure.” *Greater Manchester Police*. 2. april 2014. <<https://goo.gl/2zkCRM>> 16. oktobar 2017.

Slovenija

Slovenački Zakon o organizaciji i radu policije policijskom službeniku zabranjuje rad koji može ugroziti vršenje policijskih dužnosti i određuje da će poslovi koji mogu ugroziti policijski rad biti određeni podzakonskim aktom.³⁶

Zakon policijskom službeniku omogućava da učestvuje u obavljanju dobrovoljnih ili amaterskih poslova zaštite, spasavanja i pomoći, ali na način koji ne utiče na obavljanje policijskih dužnosti.

Pravilnik o poslovima i delatnostima nespojivim sa policijskim poslovima taksativno³⁷, u vidu zatvorene liste, navodi poslove koje policijski službenici ne mogu obavljati. To su:

- poslovi privatnog obezbeđenja;
- detektivski poslovi;
- poslovi obezbeđivanja javnih priredbi, osim ako je reč o skupovima policijskih reprezentativnih sindikata;
- poslovi obezbeđivanja ugostiteljskih objekata;
- poslovi davanja mišljenja i stručnih analiza i mišljenja u oblasti rada policije, osim po nalogu sudskih i upravnih organa;
- poslovi unutrašnje kontrole i istrage zloupotrebe u sektoru osiguranja;
- poslovi izvršavanja ili nadgledanja prevoza i transporta (osim u slučaju dodeljenog policijskog zadatka nadzora);
- poslovi prevoza, praćenja i obezbeđivanja opasnih materija u drumskom saobraćaju (osim u slučaju dodeljenog policijskog zadatka nadzora);
- poslovi služenja pića u barovima ili na javnim skupovima u oblastima u kojima policijski službenik obavlja poslove nadzora, osim ako poslovi služenja pića nisu dobrovoljni i nisu deo aktivnosti kulturnih, umetničkih, sportskih i drugih sličnih udruženja i organizacija.

Slovenačko rešenje usmereno je na isključivanje vršenja tačno određenih poslova, koji su očigledno nespojivi sa policijskim dužnostima. Ovo rešenje istovremeno dovodi do izvesnosti što je značajno za policijske službenike, jer je unapred poznato koji su im dodatni poslovi dopušteni, a koji nisu. Istovremeno je onemogućena i diskreciona procena o nespojivosti određenih poslova sa policijskim ovlašćenjima.

U slučaju kršenja pravila o nespojivim poslovima, direktor policije može policijskom službeniku oduzeti policijska ovlašćenja.

36 „Zakon o organiziranosti in delu v policiji.” *Uradni list RS*, št. 15/13: član 75.

37 „Pravilnik o delih, ki jih policist ne sme opravljati”, št. 007-261/2013.

Hrvatska

Hrvatski Zakon o policiji policijskom službeniku zabranjuje obavljanje samostalne privredne ili profesionalne delatnosti, kao i obavljanje poslova ili pružanje usluga pravnim ili fizičkim licima.³⁸ Zakon ne navodi listu poslova koji su zabranjeni, ali je to i razumljivo jer je obim zabrane izuzetno široko postavljen. Odnosno, iz zakonske odredbe je jasno da policijski službenik po pravilu ne može obavljati druge poslove. Treba skrenuti pažnju i na to da se, za razliku od Srbije, zabrana odnosi na policijske službenike, a ne na sve pripadnike Ministarstva unutrašnjih poslova. Na pripadnike Ministarstva odnose se nešto blaže zabrane, kojima podležu državni službenici u vezi sa sukobom interesa.

Izuzetno, zakon dozvoljava da policijski službenik obavlja druge poslove, ali samo van radnog vremena i po prethodnom odobrenju direktora (glavnog ravnatelja) policije ili osobe koju on ovlasti za davanje ovakvog odobrenja. Uslov za obavljanje samostalne delatnosti ili delatnosti kod pravnog ili fizičkog lica jeste da dodatno angažovanje ne utiče na zakonito i pravilno obavljanje policijskih poslova.

Još jedan izuzetak od opšte zabrane obavljanja drugih poslova jeste i mogućnost obavljanja poslova ili pružanja usluga pravnim licima, čiji je osnivač sindikat koji deluje u Ministarstvu unutrašnjih poslova i čiji su ciljevi usmereni na poboljšanje socijalnog položaja članova sindikata ili jačanje njegovih institucija. Za ovakav dodatni rad je takođe potrebno dobiti prethodno odobrenje direktora policije.

Temelji zabrane obavljanja dodatnih delatnosti policijskih službenika postavljeni su zakonom, dok je postupak izdavanja odobrenja prepušten podzakonskom aktu, odnosno pravilniku. Tako je Pravilnikom o postupku izdavanja odobrenja policijskom službeniku za obavljanje samostalne gospodarske ili profesionalne delatnosti ili pružanje usluga pravnoj ili fizičkoj osobi određeno da se zahtev za odobrenje obavljanja dodatne delatnosti podnosi direktoru policije preko nadređenog rukovodioca.³⁹ Pravilnik navodi sve odgovorne rukovodioce preko kojih se upućuje zahtev za odobrenje. U policijskim upravama ovaj rukovodilac je načelnik policijske uprave.

Zahtev policijskog službenika mora sadržati:

- naziv radnog mesta policijskog službenika;
- naziv i vrstu posla za čije obavljanje policijski službenik traži odobrenje;
- vremensko razdoblje u kom bi dodatni posao trebalo obavljati.

Pravilnik omogućava da se rukovodilac policijskog službenika koji traži odobrenje, pre nego što direktor policije donese odluku o usvajanju ili odbijanju zahteva, izjasni o tome kako bi dodatni posao uticao na zakonito i pravilno obavljanje policijskih poslova u konkretnom slučaju. Zatim će rukovodilac, zajedno sa zahtevom, direktoru policije uputiti i predlog o njegovom rešavanju sa obrazloženjem.

Dodatno, Pravilnik uvodi važno pravilo da se odluka (rešenje) o usvajanju ili odbijanju zahteva

38 „Zakon o policiji.“ *Narodne novine RH*, br. 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16: članak 37.

39 *Narodne novine RH*, br. 75/12.

mora doneti u roku od 30 dana od njegovog podnošenja, kao i da se odobrenje daje na tačno određeno vreme.

U slučaju da prekrši propise o zabrani obavljanja dodatnih poslova, policijski službenik će pred disciplinskim sudom odgovarati zbog teže povrede službene dužnosti.

Australija

Australijska federalna policija osnovu zabrane bavljenja nespojivim delatnostima pronalazi u Zakonu o federalnoj policiji iz 1979. godine, odnosno u njegovim odredbama o standardima profesionalnog postupanja. Ovo postupanje mora pripadnicima policije omogućavati integritet kako bi oni bili u stanju da rade u interesu svoje službe i zajednice.

Australijska policija je ove osnove detaljno razradila Smernicama o dodatnom radu ili volonteranju.⁴⁰ One se odnose na policijske službenike, ali i na sve druge osobe angažovane u australijskoj policiji. U Smernicama je određeno da dodatni rad policijskog službenika ne sme ugrožavati njegov integritet, zdravlje ili bezbednost, a ne sme ugrožavati ni ugled policije u celosti. Za svaki dodatni rad policijski službenik mora da traži odobrenje, ali se od njega zahteva da unapred, pre upućivanja zahteva, razmotri:

- postojanje stvarnog i mogućeg sukoba interesa, ili utiska o postojanju sukoba interesa, prilikom obavljanja dodatnog posla;
- bezbednosne rizike obavljanja dodatnog posla;
- to da dodatni posao nije jedan od onih poslova čije obavljanje ne može biti odobreno.

Nakon upućivanja zahteva, nadležni organi odlučiće o davanju ili uskraćivanju odobrenja, koje važi najduže godinu dana. Bilo kakva promena pozicije policijskog službenika u policiji ili promena koja je povezana sa dodatnim poslom mora biti prijavljena i dodatno razmotrena. Iako ima odobrenje policijski službenik je tokom obavljanja dodanog posla dužan da prijavi svaku sumnju u postojanje stvarnog i mogućeg sukoba interesa ili utiska o postojanju sukoba interesa.

Tabela 1: Vrste sukoba interesa u australijskoj praksi

| | |
|--------------------------|--|
| Stvarni sukob interesa | Postojanje sukoba interesa između privatnog interesa policijskog službenika i njegovih profesionalnih dužnosti. |
| Mogući sukoba interesa | Postojanje mogućnosti da privatni interesi policijskog službenika i njegove profesionalne dužnosti dođu u sukob. |
| Utisak o sukobu interesa | Postojanje utiska da privatni interes policijskog službenika utiče na njegovo profesionalno postupanje, bez obzira na to da li je ova tvrdnja ostvarena i tačna. |

40 Australian Federal Police. „AFP National Guideline on Secondary Employment“. *Australian Federal Police*. 20. avgust 2011. Pristupljeno: 15. oktobar 2017. <<https://goo.gl/Ha5R3o>>.

Dodatni poslovi policijskih službenika razvrstani su u tri kategorije. Postoje poslovi za čije obavljanje policijski službenik ne može dobiti odobrenje i njihovo obavljanje je potpuno zabranjeno. Druga kategorija poslova je zabranjena, ali postoji mogućnost njihovog izuzetnog odobravanja. U treću kategoriju spadaju poslovi koji ne podležu prethodnim zabranama, već se o tome da li je njihovo obavljanje prihvatljivo odlučuje u svakom pojedinačnom slučaju.

Zabranjeni poslovi su:

- poslovi kojima se oglašava rad u policiji;
- poslovi koji podrazumevaju nošenje uniforme ili policijskih sredstava rada;
- poslovi na kojima policijski službenik koristi policijske računarske sisteme ili resurse;
- poslovi koji podrazumevaju korišćenje informacija iz tajnih dokumenata;
- poslovi na kojima policijski službenik koristi znanje, metodologije ili intelektualnu svojinu, kojima ima pristup zahvaljujući radu u policiji (npr. privatno obezbeđenje ličnosti, obuka vozača, nadzor i drugo).

Relativno zabranjeni poslovi su:

- rad u posebno regulisanim oblastima, poput rada vezanog za igre na sreću, prevoz, obezbeđenje, nekretnine, seks industriju, prodaju vozila i drugo;
- zajednički (udruženi) rad, poput rada u teretanama, borilačkim klubovima, salonima za tetovaže i na drugim sličnim poslovima;
- poslovi povezani sa naplatom dugova i sa prikupljanjem dokumenata;
- izbor ili imenovanje na javne funkcije;
- izbor na pravosudne funkcije;
- rad u organizacijama čiji su ciljevi suprotni Etičkom kodeksu policije;
- rad u vladinim ili međunarodnim agencijama.

Poslovi koji podležu individualnoj proceni su svu ostali poslovi. Postupak odobravanja dodatnog rada osmišljen je tako da osnovanost zahteva procenjuje više aktera, što bi trebalo da smanji prostor za pogrešne procene i propuste. Neposredno nadređeni policijskom službeniku upućuje preporuku o odluci, ali je pre toga dužan da pribavi mišljenje odeljenja koje se bavi ispunjenošću profesionalnih standarda u radu, a po potrebi i drugih odeljenja, poput odeljenja za zdravlje, bezbednost ili finansije. Neposredno nadređeni zatim svoj predlog upućuje rukovodiocu (menadžeru) sektora u kom radi policijski službenik, koji odlučuje o zahtevu u prvom stepenu. Ukoliko je zahtev odbijen, policijski službenik ima pravo žalbe posebnom rukovodiocu za ljudske resurse i bezbednost, koji o žalbi može odlučiti samostalno ili ovaj posao delegirati visoko pozicioniranom zaposlenom, koji nije učestvovao u donošenju prvostepene odluke.

ANEKS 1: UPITNIK

A – PERCEPCIJA RADA U POLICIJI

A1. U kojoj meri ste zadovoljni poslom u Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP)?

1. Potpuno sam zadovoljan
2. Zadovoljan sam
3. I jesam i nisam zadovoljan
4. Nisam zadovoljan
5. Uopšte nisam zadovoljan

A2. Kako biste ocenili svoju sadašnju finansijsku situaciju?

1. Izuzetno dobra
2. Uglavnom dobra
3. Podnošljiva
4. Loša
5. Nepodnošljiva

A3. Šta mislite o organizacionoj jedinici u kojoj radite i poslu koji obavljate za MUP? Molimo Vas da izaberete odgovor na skali od 1 do 5, gde 1 znači da se potpuno slažete sa stavom, 2 znači da se slažete sa stavom, 3 znači da nemate mišljenje, 4 znači da se ne slažete sa stavom i 5 znači da se uopšte ne slažete. Obeležite samo jedan odgovor za svaku tvrdnju.

1. Obim posla koji obavljam otežava mi obavljanje mog primarnog posla
2. Zadovoljan sam atmosferom u kolektivu
3. Reforma MUP-a sprovodi se uspešno
4. Dužnosti i obaveze zaposlenih u MUP-u jasno su propisane
5. Moj posao u MUP-u utiče na bezbednost građana
6. Postoje jasni uslovi i kriterijumi za napredovanje u MUP-u
7. Nemam potrebu da tražim dodatne izvore prihoda van MUP-a
8. Nadređeni cenim kako obavljam svoj posao
9. Bez problema preporučujem nadređenima ideje koje mogu da poboljšaju rad

A4. U kojoj meri ste zadovoljni poštovanjem prava iz radnih odnosa?

1. Potpuno sam zadovoljan
2. Zadovoljan sam
3. I jesam i nisam zadovoljan
4. Nisam zadovoljan
5. Uopšte nisam zadovoljan

B – DODATAN POSAO

B1. Da li zaposleni u MUP-u treba da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a?

0. Ne znam

1. Da
2. Ne

B2. Da li zaposleni u MUP-u treba da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a kojim komercijalizuju znanja i veštine koje su stekli radeći u Ministarstvu?

0. Ne znam
1. Da
2. Ne

B3. Da li zaposleni u MUP-u treba da imaju pravo da obavljaju dodatni posao van MUP-a na osnovu znanja i veština koje poseduju nevezano za rad u MUP-u?

0. Ne znam
1. Da
2. Ne

B4. U kojoj meri je rasprostranjena praksa da zaposleni u MUP-u obavljaju dodatni posao koji je nespojiv sa policijskim poslovima i službenim dužnostima? Molimo Vas da odaberete odgovor na skali od 1 do 4, gde 1 znači da uopšte nije rasprostranjena, 2 znači da je rasprostranjena u maloj meri, 3 znači da je donekle rasprostranjena, a 4 znači da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

0. Ne znam
1. Nije uopšte rasprostranjena
2. Rasprostranjena je malo meri
3. Donekle je rasprostranjena
4. Rasprostranjena do najvišeg stepena

B5. Da li se slažete sa dole navedenim stavovima. Molimo Vas da izaberete odgovor na skali od 1 do 5, gde 1 znači da se potpuno slažete sa stavom, 2 znači da se slažete sa stavom, 3 znači da nemate mišljenje, 4 znači da se ne slažete sa stavom i 5 znači da se uopšte ne slažete. Obeležite samo jedan odgovor za svaku stavku.

1. Neophodno je izraditi listu delatnosti nespojivih sa poslom u MUP-u
2. Neophodno je utvrditi jasne kriterijume na osnovu kojih se procenjuje nespojivost delatnosti
3. Zaposleni u MUP-u ne sme da obavlja posao koji je nespojiv sa policijskom profesijom i službenim dužnostima
4. Potrebno je urediti način utvrđivanja članova uže porodice onog zaposlenog u MUP-u koji traži dodatni posao
5. Važno je omogućiti zaposlenom u MUP-u da se žali ako nije zadovoljan odlukom o obavljanju dodatnog posla

B6. Šta mislite, koje poslove biste mogli da obavljate van radnog vremena, a da to bude u skladu sa zakonom? Molimo Vas da izaberete odgovor između tri opcije: 0. ne znam; 2. da, mogao bih da obavljam taj posao u skladu sa zakonom; 3. ne, ne bih mogao da obavljam taj posao u skladu sa zakonom

1. Komercijalista

2. Agent osiguranja
3. Advokat
4. Privatno obezbeđenje
5. Poljoprivrednik
6. Sportski trener
7. Balističar
8. Ugostitelj
9. Izvršitelj
10. Privatni detektiv
11. Naplaćivanje dugova za druge
12. Agent nekretnina
13. Umetnik
14. Samoinicijativno predstavljanje policije
15. Akademski rad
16. Član upravnog odbora privrednog društva
17. Član političke stranke
18. Proizvodnja i prodaja alkohola
19. Prodaja i distribucija oružja
20. Konobar
21. Zalađaoničar

B7. Da li znate da li se u MUP-u vodi evidencija zaposlenih koji obavljaju neki dodatni posao?

0. Ne znam
1. Da
2. Ne

B8. Da li znate da li je u poslednjih 12 meseci pokrenut neki disciplinski postupak protiv zaposlenog u MUP-u zbog toga što je obavljao aktivnosti koje su nespojive sa policijskom profesijom i službenim dužnostima?

0. Ne znam
1. Da
2. Ne

B9. Da li smatrate da je bolje da se lista poslova i delatnosti nespojivih sa policijskim poslovima i službenim dužnostima precizno navede u Zakonu o policiji ili reguliše posebnim podzakonskim propisom?

0. Ne znam
1. Zakon o policiji
2. Podzakonski akt

B10. Ko bi, po Vašem mišljenju, trebalo da dozvoli zaposlenom u MUP-u da obavlja dodatni posao?

0. Ne znam
1. Neposredno nadređeni
2. Direktor policije
3. Ministar unutrašnjih poslova
4. Sektor za ljudske resurse
5. Sektor unutrašnje kontrole
6. Agencija za borbu protiv korupcije

B11. Da li ste spremni da prijavite kolegu ako sumnjate da obavlja posao koji je nespojiv sa policijskim poslom i službenim dužnostima?

0. Ne znam
1. Da
2. Ne

B12: U slučaju da ste spremni da prijavite kolegu za koga sumnjate da obavlja posao koji je nespojiv sa policijskim poslom i službenim dužnostima, kome biste prijavili slučaj?

0. Ne znam
1. Neposredno nadređenom
2. Načelniku policijske uprave
3. Direktor policije
4. Ministru unutrašnjih poslova
5. Sektoru za ljudske resurse
6. Agenciji za borbu protiv korupcije
7. Medijima
8. Udruženjima građana
9. Sektoru unutrašnje kontrole

B13. Zbog čega smatrate da zaposleni u MUP-u traže dodatni posao van policije?

0. Ne znam
1. Prestiž u društvu (nova kola, telefon i sl.)
2. Mala plata, a veliki troškovi
3. Sticanje moći
4. Novi kontakti
5. Ostalo (upisati)

C – OSTALI PODACI

C1. Pol

1. Muški
2. Ženski

C2. Starost (godine)

C3. Godine iskustva u MUP-u

C4. Stručna sprema

1. Visoka stručna sprema
2. Viša stručna sprema
3. Srednja stručna sprema

C5. Status

1. Ovlašćeno službeno lice
2. Lice na posebnim dužnostima
3. Državni službenik
4. Nameštenik

